

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Elina Jõgi

LASTEAIALASTE EELKOOLI PANEKU PÕHJUSED TARTU LINNA EELKOOLIDES
KÄIVATE LASTE VANEMATE HINNANGUL

bakalaureusetöö

Juhendaja: Airi Niilo

Läbiv pealkiri: Eelkooli paneku põhjused

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Airi Niilo

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Irja Vaas (mag)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Resüme

Lasteaialaste eelkooli paneku põhjused Tartu linna eelkoolides käivate laste vanemate hinnangul

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, mis on need põhjused, miks Tartu linna lapsevanemad viivad oma lapsed lisaks lasteaiale veel eelkooli. Uurimus viidi läbi 19 Tartu lasteaia koolieelse rühma lastevanemate seas. Selleks kasutati ankeeti, milles oli kaks suuremat osa: vanemate hinnang lasteaia tehtavale kooliks ettevalmistustööle ning lapsevanema ootused ja põhjused lapse eelkooli panemisel. Antud töö on üks osa Ellen Einaru magistratöös raames läbiviidavast uurimusest ning keskendub vaid ankeedi teisele osale ehk lapsevanema ootustele ja põhjustele lapse eelkooli panemisel.

Lapsevanemad ootasid eelkoolilt kõige enam laste üldoskuste toetamist ja arendamist. Eelkooli panekul mõjutas vanemaid kõige enam soov pakkuda lapsele kõiki võimalusi kooliks ettevalmistamisel. Lasteaia koolivalmiduse tagamiseks tehtava tööga olid lapsevanemad rahul ning laste eelkooli panekut see ei mõjutanud.

Märksõnad: koolivalmidus, eelkool, lapse arenguaspektid.

Abstract

Reasons for enrolling kindergarten children in preschool – opinions of parents of preschool children in Tartu

The objective of the Bachelor's thesis was to research the reasons why parents in Tartu enrol their children in preschool in addition to kindergarten. The conducted study included the parents of 19 kindergarten groups involving pre-schoolers. A questionnaire consisting of two major parts was used for this purpose – the opinions of parents concerning the preparatory work for school carried out in the kindergarten and the expectations and reasoning of parents when enrolling their children in preschool. The thesis is a part of the research being conducted within the framework of Ellen Einaru's Master's thesis and focuses on the second part of the questionnaire – the expectations and reasoning of parents when enrolling their children in preschool.

The most important aspect that parents expected from preschools was supporting and developing the general skills of children. When enrolling their children in preschool, parents were above all motivated by the wish to grant their children the best opportunities for preparing for school. Parents were satisfied with the efforts being made in kindergartens in

order to ensure the school readiness of children and it had no impact on enrolling children in preschool.

Keywords: school readiness, preschool, children's developmental aspects.

Sisukord

Sissejuhatus	5
Lapse koolivalmidust mõjutavad keskkonnad	5
<i>Kodu kui lapse koolivalmidust mõjutav keskkond</i>	6
<i>Lasteaed kui lapse koolivalmidust mõjutav keskkond</i>	7
<i>Eelkool kui lapse koolivalmidust mõjutav keskkond</i>	8
Lapse koolivalmidus vaadatuna kolme arenguaspekti kaudu	9
<i>Kognitiivne areng</i>	10
<i>Füüsiline areng</i>	11
<i>Sotsiaalne areng</i>	12
Koolivalmiduse hindamine	14
Varasemad uurimused koolivalmidusest.....	16
Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid.....	17
Metoodika.....	17
<i>Valim</i>	18
<i>Mõõtevahend</i>	19
<i>Protseduur</i>	20
<i>Andmete analüüsimise meetodid</i>	20
Tulemused	22
<i>Ootused eelkoolile</i>	22
<i>Eelkooli paneku põhjused</i>	22
Arutelu.....	27
<i>Piirangud ja soovitused edaspidiseks uurimiseks</i>	31
Tänuõnad	32
Autorsuse kinnitus.....	32
Kasutatud kirjandus.....	33
Lisad	

Sissejuhatus

Koolimine on lapse jaoks uue ja huvitava eluperioodi algus, kus ta vajab lähedaste toetust ja heakskiitu (Põdra, 2002). Lapse valmisolekut alustada õpitegevusega, mis väljendub lapse soovis õppida, omandada uusi teadmisi, järgida ning täita täiskasvanu selgitusi ja korraldusi, nimetatakse koolivalmiduseks (Haridus- ja Teadusministeerium, s.a.). Oluline on sealjuures mõista lapse terviklikku arengut, mida kujundavad lapse sünnipäraseid eeldused, iseloom ja lapse kasvukeskkond (Põdra, 2002).

Paljud lapsed käivad enne kooli mõnes koolieelses lasteasutuses (Statistikaamet, s.a) ning lisaks lasteaiale panevad lapsevanemad oma lapsed ka eelkooli (Eimre, 2007). Näiteks Statistikaameti (s.a.) andmetel viibis 3-6 aastane laps 2010. aastal iganädalaselt lasteaia keskmiselt rohkem kui 40 tundi. Seega tekkiski antud töö autoril küsimus, miks lapsevanemad panevad oma lapsed lisaks lasteaiale veel eelkooli. Autorile teadaolevalt ei ole Tartus lapsevanematelt uuritud eelkooli paneku põhjuseid ning töö eesmärk on uurida, mis on need põhjused, miks Tartu linna lapsevanemad viivad oma lapsed lisaks lasteaiale veel eelkooli.

Lapse koolivalmidust mõjutavad keskkonnad

Alusharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisnormidekogum, mis loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis ning see omandatakse lasteasutuses või kodus. Koolieelne lasteasutus on koolieast noorematele lastele hoitu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, mis toetab lapse perekonda, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse arvestamist (Koolieelse lasteasutuse seadus, 2015), samuti loob see lastele hariduslikud eeldused sujuvaks üleminekuks kodust formaalharidussüsteemi (Veisson & Mikser, 2013). Koolieelsetes lasteasutustes on kaks erinevat fookust: õppimine ja kooliks ette valmistamine, millega tegelevad üldiselt lasteaed ja eelkool, ning eelkõige laste heaolule ja hoiule keskenduvad lastehoid ja lastesõim (Elliott, 2006; Laere, Peeters, & Vandenbroeck, 2012).

Eestis on alusharidus haridussüsteemi esimene osa, kus on oluline üleminek lasteaia kooli, kuid lasteasutuses käimine pole kohustuslik (Veisson & Mikser, 2013). Alushariduse peamiseks eesmärgiks on kooliks ette valmistamine, kus eeldatakse lastelt numbri- ja kirjaoskust ning teadusest arusaamist. Selleks, et need oskused saaksid tagatud kirjutatud ja kindlaks määratud haridusstandardite kohaselt, on loodud õppeprogrammid (Laere et al., 2012). Häidkind (2013) ütleb, „et laps alushariduse kaudu kõikide eeldatavate tulemusteni jõuaks, vastutavad lapsevanemad ja kui laps käib lasteaia, siis ka lasteaia õpetajad“ (lk 42).

Laps areneb tuginedes oma loomulikule uudishimule ehk tema tegevused on uurivad ja avastuslikud. Keskkond, milles laps kasvab, peab last sellistes tegevustes toetama. Mõnikord võib uurimine ja avastamine võtta mängu kuju, teine kord on see hoopis vestlus täiskasvanu või eakaaslasega (Kivi, 2000; Neare, 2003; Smith, Cowie, & Blades, 2008). Uurimise käigus võib tekkida lapsel palju küsimusi, millele ta ootab täiskasvanu vastuseid. Parim lapse arengukeskkond on talle turvaline, tal on seal, mida uurida, talle antakse piisavalt aega oma tegevusse süvenemiseks, keegi tunneb ta tegevuste vastu huvi ja talle ei tehta liigselt etteheiteid, talle loetakse ning temaga koos vaadatakse raamatuid (Kivi, 2000). Lapse õppimine ja arenemine on tihedalt seotud emotsionaalse ja sotsiaalse keskkonnaga, milles ta viibib (Fulton & Myers, 2014).

Kodu kui lapse koolivalmidust mõjutav keskkond

Pere ja kodu on lapsele esimeseks arengukeskkonnaks. Lapse arengu määravad peamiselt kaks külge: sünnipärased eeldused, mille alla liigituvad geenid ja tervis ning nende eelduste väljaarenemiseks sobivad tingimused (Häidkind, 2013; Kivi, 2000). Hästi haritud lapsevanemad suudavad oma lastele pakkuda stimuleerivat keskkonda, mis arendab last vaimselt ja keeleliselt (Umek, Kranjc, Fekonja, & Bajc, 2008). Kodu turvalisus mõjutab lapse arengut positiivselt, seda nii sotsiaalse, keele- ja kirjaoskuse, matemaatika kui ka füüsilise pädevuse poolest (Schull & Anderson, 2008).

Kui kodu rahuldab esmased sotsiaalsed vajadused nagu olla armastatud ja arvestatud, siis areneb laste tegutsemise ja liikumise vajadus, tugevneb tervis ning kui laps rahuldab oma loomulikku uudishimu, areneb tema taju, tähelepanu ja esialgne võrdlemisoskus (Neare, 2003). Vanematepoolne soe ja toetav suhtlemine soodustab laste kognitiivseid ja eneseregulatsiooni oskusi, mis on olulised koolivalmiduse seisukohalt. Laste sõnavara ja keeleliste oskuste suurendamiseks tuleb lapsi vestlustesse kaasata. Samas võib lapse koolivalmiduses esineda puudujääke, kui lapsevanem rakendab kodus karmi distsipliini, vanema-lapse suhe on vastuoluline või vanemad ei suhtle piisavalt (Welsh, 2014).

Lasteaiast kooli minek on suur muutus lapsele ja kogu perele. Lapsevanemad muretsevad selle muutuse pärast ning suhtlevad seetõttu lasteaias õpetajatega tihedamalt kui edaspidi koolis (Wildenger & McIntyre, 2011). Lapsele soodsa arengukeskkonna tagamise eesmärgil kaasatakse vanemaid üha enam õppe- ja kasvatustegevuse erinevatesse protsessidesse ning seda põhjusel, et ühiskond esitab haridusele järjest suuremaid nõudmisi (Suur, 2014). Lasteaia personali ja perekonna vaheline koostöö algab esimesest hetkest, mil

lapsevanemad lasteaia uksest sisse astuvad ning koostöö eelduseks on ühised arusaamad lapse arengu toetamise võimalustest ja vastastikutest ootustest (Õun & Suur, 2009).

Lasteaed kui lapse koolivalmidust mõjutav keskkond

Enamikus arenenud riikides omandab suurem osa lapsi alushariduse lasteaias (Veisson & Mikser, 2013). Statistikaameti (s.a.) andmetel käis Eestis 2013. aastal koolieelses lasteasutuses 88% 3-6 aastastest lastest ning 2014/2015 õppeaastal käis Tartus lasteaias 82% kõigist 3-6 aastastest Tartu lastest (Tartu, s.a). Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel lähtub lasteasutuse personal lasteasutuse õppekava nõuetest ja riiklikust õppekavast (Häidkind & Villems, 2013), milles on kindlaks määratud valdkondade õppe-ja kasvatuse eesmärgid, sisu ja 6-7aastase lapse arengu eeldatavad tulemused ning üldoskused. Üldoskuste all peetakse silmas mänguuskusi, tunnetus- ja õpioskusi, sotsiaalseid oskusi ja enesekohaseid oskusi (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2011). Ugguri (2011) väitel on lasteaiasiseselt erinevatel huvigruppidel erinevad eesmärgid: vanematel on laste areng, laste heaolu, lapse koolivalmiduse saavutamine; õpetajatel laste heaolu tagamine, laste areng, koolivalmiduse saavutamine, usalduslikud suhted lastevanematega, lastevanemate kaasamine lasteaia tegevustesse; lasteaia juhtkonnal tulemuslik koostöö kodu ja lasteaia vahel, pädevad pedagoogid, usalduslikud suhted pedagoogide ja lastevanematega, laste heaolu ja lastevanemate rahulolu lasteaiaiga.

Täiskasvanu ülesandeks on lastele luua võimalikult loomulikud elusituatsioonid, kust on lastel lihtne saada eluks vajalik kogemus (Tasane, 2009). Laps omandab vajalikud teadmised paremini kui õpetaja juhitud akadeemilised tegevused vahelduvad lapse juhitud mänguga ning üleminek ühelt tegevuselt teisele on minimaalse ajakuluga, et poleks liigset ootamist ja ebahuvitavaid tegevusi. Sealjuures tuleb õpetajal arvestada, et akadeemiliste tegevuste läbiviimine väiksemates gruppides on lapse arengu seisukohalt tõhusam kui samu tegevusi teha terve rühmaga (de Haan, Elbers, & Leseman, 2014).

Selged reeglid, rutiinid ja ootused laste käitumisele aitavad lastel õppida ja uurida ning õpetajatel neid paremini juhendada (Pakarinen, 2012). Üheskoos maailma avastades on õpetaja lapsele alguses teenäitaja, suunaja ja vahendaja rollis ning tema ülesandeks on teha seda atraktiivselt ja arukalt, et säiliks lapsel loomulik huvi teda ümbritseva maailma vastu. Laps ei ole passiivne vastuvõtja, keda tuleb õpetada ja kasvatada, vaid koostööpartner õpetajale, kes kasvab, areneb ja õpib (Kalimulina, s.a.). Mida harmoonilisem on õpetaja ja lapse koostoimimine, seda motiveeritum on laps õppima ning ta ei väldi ülesannete täitmist (Commodari, 2013; Pakarinen, 2012).

Viimaste aastakümnete jooksul on mitmed haridusuuendusliikumised nimetanud lapsekeskset põhimõtet õppe- ja kasvatustegevuse lähtealuseks ning see eeldab õpetajalt väga erinevaid rolle. Õpetaja peab olema: valikute pakkuja, et lapsed saaksid ise otsustada (Türbsal, 2004); õppimise hõlbustaja ehk ruum, kus lapsed õpivad, peab olema huvitav, toetav ja turvaline (Pakarinen, 2012; Türbsal, 2004); õppimise vaatleja ja hindaja, sest laste arengu kohta on vaja tagasisidet anda; eeskuju andja, kuna rühma vaimsus oleneb just õpetajast (Türbsal, 2004). Lasteaed on koht, kus laps saab koosmängu ja kollektiivse juhtimise all tegutsemise kogemuse (Neare, 2003) ning nad vajavad seda kogemust, sest lapsed on väga sotsiaalsed, mis tähendab, et nad tahavad midagi koos teha, jagada oma kogemusi ja asju (Nugin, 2009).

Eelkool kui lapse koolivalmidust mõjutav keskkond

Eelkoolis nagu ka lasteaias omandatakse institutsionaalne alusharidus, mis eelneb kohustuslikule põhiharidusele. Üldiselt käsitletakse Euroopas ja OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) riikides alusharidust üldhariduse osana (Veisson & Mikser, 2013). Eelkooli eesmärkideks on korrastada lapse olemasolevad eelteadmised põhiainevaldkondades, kujundada uued teadmised ja oskused lähtudes lapse eelnevate teadmiste tasemest ja individuaalsetest võimetest, suunata laps mänguliselt tegevuselt õppimisele lapsekeskses ja turvalises õpikeskkonnas (Tartu Raatuse Kool, s.a.) ning tagada lapse arenguliste ja hariduslike tegevuste varajane edendamise, et laps sotsiaalselt ja vaimselt kooliks ette valmistada (Elliott, 2006). 1970. aastatel oli kaks varianti – laps kas osaleb lasteaia töös või ettevalmistusrühmas ning mõlema ülesandeks oli last kooliks ette valmistada. Ettevalmistusrühmi võib käesoleval ajal võrrelda eelkooliga (Eimre, 2007). Tänapäeval on läinud olukord keeruliseks, sest kooli tulevad väga erineva ettevalmistusega lapsed (Eimre, 2007; Häidkind, 2013) ehk ühte klassi võivad sattuda õppima lapsed, kes pole käinud lasteaias ega eelkoolis, ning lapsed, kes on käinud mõlemas kohas ettevalmistust saamas (Eimre, 2007). Kui laps on saanud kooliks ettevalmistust ainult kodus või eelkoolis, siis on tema koolivalmidus nõrgem ainult füüsilises aspektis (Mõttus, 2010).

Laste eelkooli panemiseks on vanematel erinevad põhjused. Näiteks on leitud, et lapsevanemad pole rahul lasteaias lapse koolivalmiduse jaoks tehtava tööga; lapsevanematel on soov, et laps läbiks edukalt eliitkooli katsed (Eimre, 2007); lapse sotsiaalse arengu soodustamiseks (Eimre, 2007; Ladd, Herald, & Kochel, 2006); lapse vaimsete oskuste arendamiseks (Eimre, 2007; Parts, 2006); lapse enda soov (Eimre, 2007). Lapsevanemad soovivad saada oma lapsele õppimiskogemust (Mandel, 2012) ning tunnevad ebakindlust ja

oskamatus ise õpetada. Laste eelkooli paneku põhjusena tuuakse välja ka ajanappust (Eimre, 2007; Mandel, 2012). Ettevalmistusrühmades osalemist vajavad need lapsed, kes ei ole käinud lasteasutuses. Ülejäänud lastele peaks piisama ettevalmistusest, mida pakutakse lasteaia viimastes rühmades. Ettevalmistusklassid ja -rühmad on vajalikud lastele, kes peaksid olema koolivalmis, kuid kelle senine ettevalmistus ei ole olnud piisav (Käärik, 1996). Laste eelkooli registreerimine on varasemate uuringute järgi tugevalt seotud sellega, kuidas lapsevanem oma lapse arengut hindab (Belfield & Garcia, 2014). Välismaistest uuringutest on selgunud, et lapsed, kes osalesid enne kooli ka tasulises eelkooli programmis, saavutasid paremaid tulemusi kognitiivses ning keelelises arengus (Winsler et al., 2008).

Eelkool on mõeldud 6-7 aastaste laste koolimineku ettevalmistamiseks (MTÜ Tartu ..., s.a.; Tartu Raatuse kool, s.a.), koolielu tutvustamiseks ja arengu toetamiseks lapsekeskses ja turvalises õpikeskkonnas (Tartu Raatuse kool, s.a.). Eelkoolides õpetatakse eesti keelt, matemaatikat, kodulugu ja käelist tegevust üldõpetuse raames. Lisaks veel võõrkeelt, muusikat liikumise ja tantsuõpetusega (MTÜ Tartu ..., s.a.; Tartu Raatuse kool, s.a.).

Lapse koolivalmidus vaadatuna kolme arenguaspekti kaudu

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Kõige sagedamini kirjeldatakse koolivalmidust kolme aspekti kaudu: füüsiline/kehaline, vaimne/intellektuaalne ja sotsiaalne (Broström, 2002, viidatud Etti, 2011 j; Gökhan & Ramazan, 2011; High, 2008; Pandis, 2004; Tulva, 1987). Samas võib leida ka uuringu, kus soovitatakse vaadata lapse koolivalmidust seitsme omavahel seotud valdkonna kaudu, milleks oleks: füüsiline heaolu ja motoorne areng, sotsiaalne ja/või emotsionaalne areng, enesekohased oskused, keele areng, kirjaoskus, lugemisoskus ning üldteadmised (Taleb & Fathi, 2013). Koolivalmidus on lapse valmisolek minna mänguliselt põhitegevuselt üle suunatud ning kõrgemal tasemel õpitegevusele (Neare, 1998). See tähendab, et lapsed oleksid valmis õppima akadeemiliselt (High, 2008). Selleks, et laps koolis nõutuga hakkama saaks, peab toetama ja arendama lapse juures kõiki tema arengu erinevaid aspekte: kognitiivset, füüsilist ja sotsiaalset.

Kognitiivne areng

Vaimse ehk kognitiivse koolivalmiduse all peetakse eelkõige silmas lapse valmisolekut õppida ja täita täiskasvanu juhendamisel erinevaid ülesandeid. Kooliteed alustav laps peab suutma kuulda ja kuulata, näha ja vaadata, see kõik eeldab tähelepanu oskuse teatavat arengut, st oskust tähelepanu koondada (Neare, 1998). Varasemad uurimused on leidnud, et lastel, kes on huvitatud klassiruumis toimuvast ning kes suudavad oma tähelepanu koondada, on akadeemilised tulemused paremad (McClelland & Morrison, 2003). Seega tuleks koolivalmiduse seisukohalt silmas pidada tähelepanu hoidmise pikkust (Gökhan & Ramazan, 2011), mis tähendab, et lapse katkematu tegevus peab kestma vähemalt kümme minutit (Viher, 2002). Kõige olulisem pole üldse mitte see, mida laps teab või oskab, vaid kuidas ta neid teadmisi ja oskusi kasutab (Neare, 1998). Koolivalmiduse seisukohalt on kognitiivse arengu olulisteks tahkudeks mälu, mõtlemine, tähelepanu ning keel ja kõne.

Mälu on defineeritud kui elusa organismi võimet omandada ja säilitada kasulikke oskusi, harjumusi, informatsiooni ja teadmisi. Mälu ja õppimine on väga tihedalt seotud, sest mõlema puhul on tegemist tegevuste ning informatsiooni omandamise ja säilitamisega (Tulving, 2002). Lapsed toetuvad rohkem nägemis-ruumilisele infole ning sõnalise informatsiooni tähtsustamine saab valdavaks alates viiendast eluaastast. Seega enne viiendat eluaastat ei suuda lapsed kasutada sõnalisi vihjeid materjali paremaks meeldejätmiseks ning visuaalselt sarnaseid pilte on neil raske salvestada. Lapse arendes hakkab tema visuaalne informatsiooni töötlus taanduma ning järjest enam hakkab laps meeldejätmisel kasutama sõnalise töömälu alasüsteemi (Kikas, 2008).

Mõtlemine on tunnetustegevuse kõrgem tase, mille käigus laps lahendab tema ette püstitatud probleeme (Kuusik, 2007). Mõteldes tegeletakse mälus oleva informatsiooniga (Kikas, 2008). Lapse mõtlemise aluseks on protsessid, mida laps oma meeltega välismaailma tunnetades kogeb ning mida saadavad täiskasvanupoolsed sõnalised selgitused. Selliselt kujunevad lapsel mõtlemiseks vajalikud mõisted (Leppik, 2009). Koolieelses eas olevate laste teadmised ja arutlemise tase on piiratud ning lastel sõltuvad need kontekstist rohkem kui täiskasvanutel. Laste seletused on isiklikud ja ajas muutuvad (Kikas, 2008). Tänapäeva lapsel pole miski olulisem kui õppida loovalt mõtlema ja ootamatutes olukordades toime tulema (Resnick, 2007) ning samas peab laps olema algatusvõimeline, aktiivne ja suuteline iseseisvalt mõtlema (Oja, 2008).

Taju eesmärk on ümbritsevast maailmast tervikliku pildi või mudeli loomine, et teha adekvaatsed otsused esemete ja keskkonna omaduste üle, milleks võivad olla objektide kuju, liikumise kiirus, magusus, paiknemine ruumis, heli kõrgus, meeleolu jms. Eesmärgi

täitmiseks kasutab tajusüsteem erinevate meelte abi. Taju tähendab võimet avastada ümbritsevas maailmas olevaid struktuure ja sündmusi (Kreegipuu & Allik, 2002). See, mida ja kuidas tajutakse, valitakse välja tähelepanu abil (Kikas, 2010). Lapse keskendumisvõime suureneb vanusega, kuid jääb sõltuvaks huvist tegevuse vastu. Lapse tähelepanu on võimalik arendada läbi mängulise tegevuse, näiteks liikumis- ja lauamängudega, milles tuleb reegleid või pilte meelde jätta (Pandis, 1998). Keskkond, milles laps kasvab, võib mõjutada lapse tajuliste võimete arengut (Smith et al., 2008), sest taju areneb tegutsemise ja õppimise kaudu (Kikas, 2010).

Lapse kõne arendamisel on oluline roll kõigil lapsega tegelevatel isikutel, sest kõne on valdkond, mis integreerib kõiki arenguvaldkondi. Väikelapse kõne areneb valdavalt täiskasvanuga koos tegutsedes ja suheldes (Kuusik, 2007). Hiljemalt 7. eluaastaks on enamik lastest alustanud lugemis- ja kirjutamisõppe omandamisega. Selleks peab laps arvestama nii visuaalse informatsiooniga kui ka tajuma sõna ning seda, kuidas see sõna kõlab. Edukaks lugejaks või kirjutajaks saamiseks on vaja mõningaid tajuomadusi ning neid on lapse juures võimalik koolieelsetel aastatel lihvida, julgustades teda oma elukeskkonda aktiivselt jälgima (Smith et al., 2008).

Füüsiline areng

Füüsilise aspekti all on oluline lapse tervis, kuna sellest oleneb lapse koormustaluvus ja töövõime. Olulised märksõnad on siinjuures liikumisaktiivsus, vastupidavus, motoorne areng ehk käe ja silma koostöö ning lapse üldine tervislik seisund (Graham, Holt/Hale, & Parker, 2009; Neare, 1998). Ka jõud, vastupidavus, koordineerimine, painduvus, tasakaal ja täpsus on olulised elemendid (Graham et al., 2009; Pandis, 1998). Laste motoorsete oskuste areng ja kujunemine toimub eelkoolieas ning on tihedalt seotud lapse füüsilise tervisega (Palm, 2009; Timmons, Naylor, & Pfeiffer, 2007), kuid liikumisfunktsioonide areng sõltub lapse vastavate süsteemide valmisolekust ja liikumiskogemusest (Kuusik, 2007). Laste liikumistegevuse eesmärgiks on arendada oskusi ja tekitada elukestev huvi aktiivse kehalise tegevuse vastu (Palm, 2009).

Lapse enesekindlust ja eduelamust saab kujundada aktiivse liikumise abil, seda isegi vähe võimeka lapse puhul (Bruce'le, 2004, viidatud Oja, 2008 j). Sport või ka lihtsalt aktiivne tegevus võib aidata parandada vaimset tervist ja mõnikord isegi vaimseid häireid ennetada, sest paraneb nii enesekindlus, eneseteadvus, tunnetus kui ka muud psühholoogilised muutujad (Graham et al., 2009; Tasane, 2009; Taylor, Sallis, & Needle, 1985). Liikumise kaudu säilib lapses tegutsemisrõõm ja toetatud saab lapse enesealgatus ning loovus (Bruce, 2004, viidatud

Oja, 2008 j; Timmons et al., 2007), samuti motoorne areng, enesekohased oskused kui ka akadeemilised tulemused (Becker, McClland, Loprinzi, & Trost, 2014; Graham et al., 2009; Timmons et al., 2007). Motoorset arengut mõjutavad geneetilised ja keskkonna tegurid, mille oluliseks osaks on kehaline aktiivsus, mis määrab ära potentsiaalsete eelduste kasutatavuse (Oja, 2008).

Laps on aktiivne, kui tegevused on spontaansed, lõbusad ja liikuvad. Eriti aga areneb lapse füüsiline pool mängudes, mis toimuvad õues (Tasane, 2009; Timmons et al., 2007). Aktiivsete tegevuste kaudu areneb lastel usaldus enda võimete ja teiste inimeste suhtes ning nad on üldjuhul ka paremas tujus (Taylor et al., 1985). Füüsiliste tegevuste kaudu arenevad lastel ka sotsiaalsed oskused, sest paljud tegevused eeldavad lastel grupis tegutsemist ja probleemide lahendamist. Regulaarne, tervislik füüsiline aktiivsus aitab vältida ka ülekaalulisust ning on positiivne alternatiiv televiisori vaatamisele või arvutis olemisele (Graham et al., 2009). Laste liikumise juures on oluline jälgida, et see poleks ühekülgne (Palm, 2009; Tasane, 2009), sest väikelapse organism pole selleks piisavalt arenenud (Palm, 2009). Mida harmoonilisemalt on laps füüsiliselt arenenud, seda paremini peab ta vastu koolielu raskustele alates koolikoti kandmisest kuni pingis paigal istumiseni (Pandis, 1998).

Sotsiaalne areng

Sotsiaalne areng on tihedalt seotud füüsilise ja kognitiivse arenguga ning lapse puhul toimub üldine areng läbi õppimise. Laps õpib iseseisvalt näiteks ümbritsevat keskkonda uurides, eakaaslastega või õdede-vendadega suheldes ning täiskasvanutelt heakskiitu ja õpetussõnu saades (Tropp & Saat, 2008). Lapsevanema või õpetaja suulistel juhistel on lapsele minimaalne mõju, sest ta kaldub pigem imiteerima käitumismalle, mida ta näeb täiskasvanute reaalses käitumises (Lindgren & Suter, 1994). Sotsiaalsetel oskustel on mitu tahku, üheks on oskus suhelda teiste inimestega, sealhulgas eakaaslastega ning teine on seotud motivatsiooniga (Neare, 1998) ehk asjaolude kogumiga, mis inimesi liikuma paneb ja liikumas hoiab (Luuk & Tulviste, 2002). Lapse motivatsioon väljendub tema soovis õppida ja uusi teadmisi omandada ning tema eelsoodumuses täita täiskasvanu nõudmisi (Neare, 1998). Suhted ja isikud on võimelised mõjutama lapse sotsiaalseid ja psühholoogilisi tingimusi nagu uudishimu, tähelepanu, motivatsioon, toetus ja turvalisus (Commodari, 2013; Ladd et al., 2006).

Sotsiaalsetel oskustel nähakse uurimustes kaht alakategooriat. Üks on seotud suhtlemisoskusega, st suhelda positiivselt eakaaslastega, jagada ja arutelda teiste lastega. Teine kategooria hõlmab õpetatud oskusi nagu teiste kuulamine, juhiste järgimine, grupitöös

osalemine ja tööks vajalike materjalide organiseerimine (McClelland & Morrison, 2003; Neare, 2003). Uuringud on näidanud, et kui lapsed tulevad kooli halbade sotsiaalsete oskustega, siis võivad sellega kaasnevad käitumisprobleemid ja madal edasijõudmine (McClelland & Morrison, 2003). Eelkoolieas omandatud oskused on aluseks hilisemas elus omandatavatele oskustele (Götham & Ramazan, 2011). Sotsiaalsete oskuste õppimine läheb raskemalt lastel, kellel on probleeme tähelepanuga või keda iseloomustab impulsiivne käitumine, sest siis ei suuda nad sotsiaalselt kohast käitumist jälgida või jäljendada (Gresham & Elliott, 1984, viidatud Tropp & Saat, 2008 j). Õpitud käitumise kasutamise edukus sõltub suuresti suhtlemissituatsiooni kontekstist ja sellest, kuidas laps seda enda jaoks lahti mõtestab (Tropp & Saat, 2008). Koolivalmiduse juures on olulised sotsiaalse arengu komponendid nagu emotsioonid, suhtlemine eakaaslastega ja motivatsioon (Martinson, 1999; Neare, 1998).

Inimese tegutsemisest ei ole võimalik lahutada tema tundeid ja emotsioone.

Emotsionaalne küpsus lapse puhul tähendab, et ta suudab end vaos hoida, saamata kohe oma pingutuse eest tasu. See eeldab oskust oma tegevust planeerida ehk mõttetegevust (Martinson, 1999). Inimeste puhul väärtustatakse intelligentsust, kuid ainult ratsionaalsusest on probleemide lahendamisel on vähe kasu, kui emotsioonid üle pea kokku löövad (Goleman, 1997). Realo (2002) väidab, et emotsioonidel on kolm peamist omadust: a) emotsioon tekib kui inimene hindab olukorra enda jaoks oluliseks; b) emotsioonid on mitmetahulised kogu keha haaravad protsessid, millega kaasnevad muutused inimese füsioloogias, subjektiivses kui käitumuslikus väljenduses; c) emotsioone on võimalik kirjeldada. Emotsioonidega toimetulek areneb koos lapse kognitiivse arenguga, mis loob eeldused järjest keerukamates protsessides osalemiseks. Teiste inimestega edukaks suhtlemiseks ja suhete loomiseks peab laps aru saama enda tunnetest, ära tundma teiste emotsioone ning nendele ka sobival moel reageerima (Tropp & Mägi, 2008).

Kui laps mängib eakaaslasega, siis toimub suhtlemine võrdsel tasandil ja laps saab kogemuse, mida tal kuskilt mujalt pole võimalik saada ning see omab olulist rolli elus edukalt hakkama saamisel (Tropp & Saat, 2008). Sõbrad on olulised, sest nii saab vältida üksinduse tunnet, osaleda intensiivsemates ja retsiprooksemates tegevustes ning nende abiga tõhusamalt ülesandeid lahendada (Pandis, 2004; Smith et al., 2008). Loomulikult võib suhetes ette tulla ka lahkkelisid, kuid ka neid tuleb lasta lastel endil lahendada õppida (Nugin, 2009; Pandis, 2004). Täiskasvanu peaks sekkuma vaid vajadusel, et ei tekiks jõupositsioonide kasutust (Nugin, 2009). Üldiselt läheb uute teadmiste omandamine ladusamalt nendel lastel, kes on sotsiaalselt kohastunud. Lapsed, kes pole rühmas/klassis teiste poolt kaaslasteks valitud, on justkui „pealtvaatajad“ ja seetõttu on nad sotsiaalselt ja emotsionaalselt ebaküpsamad

(Lindgren & Suter, 1994). Sotsiaalsete oskuste treeningu eesmärgiks on õpetada käitumisviise, mis soodustavad sõprade leidmist ja koostegutsemisoskust (Smith et al., 2008).

Inimkäitumise uurijad väidavad, et inimesed töötavad visamalt ja kauem ülesannete kallal, mis nad on ise endale seadnud, mitte pole teiste poolt neile antud. Seda isegi sel juhul, kui teiste antud ülesande puhul on tasustus parem, kas raha, staatuse või heakskiidu näol (Lindgren & Suter, 1994). Ghazi, Ali, Shahzad ja Hukambad (2010) väidavad erinevatele uuringutele toetudes, et laste akadeemiline motivatsioon on paljuski seotud vanemate toetuse ja suunamisega. Sealt tuleb välja, et lastel, kelle vanemad on seotud nende akadeemilise eluga, on parem õpiedukus ja koolikäitumine, väiksem väljalangemine ning suurem akadeemiline motivatsioon. Samas Powell, Son, File, & San Juan (2010) leidsid oma uurimusega, et vanemate tihedam seotus kooliga ei ole piisav asjaolu ennustamaks tulemusi laste lugemisoskuses, küll aga mõjutab see positiivselt laste käitumist. Häidkind (2013) leiab, et laste kõrge õpimotivatsioon säilib, kui nende koolimineku on sujuv, kui laps tunneb, et saab hakkama ja teab kuidas pingutada ning abi küsida.

Koolivalmidus on kahesuunaline ning laps ei kasva sellesse, vaid teda peavad sellel teel toetama keskkond, täiskasvanud ja eakaaslased (Kikas, 2004; Kivi, 2000). Et laps saavutaks oma sünnipärase arengupotentsiaali on oluline arvestada lapse sünnipärase eeldustega ja hoolida tema kasvukeskkonnast (Kivi, 2000). Lapse koolivalmiks saamise juures on oluline täiskasvanu faktor – vanemate ülesandeks on oma lapse toetamine ja akadeemiliste teadmiste rõhutamine; lasteaiaõpetaja ülesandeks on teada, mida laps koolis edukaks hakkama saamiseks vajab ning ta peab last selleks ette valmistama; algklassiõpetaja ülesanne on aga tagada lapsele eduelamus ja motivatsioon (Zhang, Sun, & Gai, 2008). Sama olulist rolli lapse jaoks nagu on täiskasvanul, täidab ka keskkond, mida me kas ise loome või mis on meile loodud (Veisson, 2009). Siiski on eesmärgiks laste laialdased oskused, võimed ja individuaalsed tunnused, mida toetavad perekonnad, õpetajad ja haridusasutused (Taleb & Fathi, 2013). Selle saavutamiseks ei ole kõige olulisem teadmiste jagamine, vaid õpetada laps analüüsima, arutlema ning julgelt hindama teadmisi ja erinevaid olukordi, millega ta elus kokku puutub (Hujala, 2004).

Koolivalmiduse hindamine

Last hinnatakse tema sünnist alates, kuid lasteaiaas võtab arengu hindamine uue suure pöörde. Seni olid last hinnanud vaid vanemad, kes pidasid tähtsaks iga saavutust ja edusammu. Seepärast olekski vajalik, et samuti toimuks hindamine ka lasteaiaas, kus lapse nõrgemate külgede kõrval märgataks ka tema saavutusi. Oluline on last hinnata lapsekeskselt

ja paljude valdkondade kaudu, sest siis saab last vaadelda kui tervikut (Nugin, 2008). Lapse arengu hindamine on osa õpetaja igapäevatööst. Eestis viivad pedagoogid läbi vaatlusi kindla plaani alusel ning jälgivad lapsi nii igapäevatoimingutes, vabamängus, kui ka pedagoogi poolt suunatud tegevustes (Koolieelse lasteasutuse ..., 2011). Näiteks Havail kasutatakse hindamiseks süsteemi, kus laps teeb erinevaid proovitöid, mille alusel õpetaja hindab lapse teadmisi, oskusi ja käitumist läbi mitme valdkonna (Shelli, 2005).

Lapse kohta kogutakse andmeid nii lasteaeda tulles kui ka lasteaia perioodi jooksul eelkõige seetõttu, et teha lapse arengutasemest kokkuvõtte lasteaia lõpetamisel. Enamlevinud dokumenteerimisvormid Eesti lasteaedades on terviseinfo kogud, arengumapid, individuaalse arengu jälgimise kaardid ja koolivalmiduskaart. Iga lasteaed otsustab ise, milline on neile vajalik ja sobivaim lapse arengut puudutav dokumenteerimise viis (Palts & Häidkind, 2013), kuid õppe- ja kasvatustöö planeerimise aluseks on lapse arengu hindamise tulemused. Õpetajad leiavad, et lapse arengu hindamine muudab nende töö põhjalikumaks ja samas ka lihtsamaks. Kõige parem variant oleks kui lapse arengut hindaks kogu meeskond, keda koordineerib rühmaõpetaja. Meeskonda kuuluvad kõik täiskasvanud, kes lapsega lasteaias tegelevad, lapsevanem ja laps. Selline hindamine annab tervikpildi lapse arengust (Must, 2014).

Terviseinfo kogu sisaldab eelkõige infot lapse tervise kohta, kuid terviseseisundi mõiste hulka võib arvata ka arenguprobleemid, mis mõjutavad lapse igapäevaelu ja õppimist. Erivajaduste laste puhul on see dokumentatsioon mahukam, sest sisaldab rehabilitatsiooniplaani, nõustamiskomisjoni soovitusi, meditsiiniliste ja psühholoogiliste uuringute tulemusi jms. Arengumapi moodustavad lasteaia perioodi jooksul kogutud ja süstematiseeritud lapse kunsti- ja/või kirjatööd, õpetaja poolt läbiviidud lapse arenguanalüüsid, lapsevanemate arvamusi kajastavad lehed, jne. Individuaalsuse kaart erineb arengumapist selle poolest, et selles sisalduvad dokumendid on lapse arengut kajastavate materjalide analüüs koos meeskonna kokkulepetega, sealjuures hoitakse lapse tööd vaatlusplaanidest, arengutabelitest, testidest ja muude uuringute tulemustes eraldi (Palts & Häidkind, 2013).

Alates 2010/2011 õppeaastast on koolieelse lasteasutuse õpetajate kohuseks täita iga koolimineva lapse kohta koolivalmiduskaart, mis annab ülevaate lapse arengust ning kooliküpsusest (Koolieelse lasteasutuse seadus, 2015). Palts ja Häidkind (2013) väidavad, et kuigi koolivalmiduskaardi vormi töötab iga lasteaed välja oma õppekava raames, siis soovitav on lähtuda riikliku õppekava valdkondlikust jaotusest ja „oluline on koolivalmiduskaardil välja tuua lasteaia viimasel õppeaastal kasutatud tugiteenused, arengu tugevad/nõrgad küljed

ja vastavad soovituselapsevanematele/koolile. Lapsevanemaid tuleb informeerida, et koolivalmiduskaart on vaja viia kooli, et lapse arengut järjepidevalt toetataks“ (lk 29). Koolivalmiduskaardil on kirjeldatud lapse areng üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades ning selles on välja toodud ka lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed (Palts & Häidkind, 2013). Veel lisab Häidkind (2013), et kui koolivalmiduskaardil on lapse arengutase ja vajadused korrektselt kirjeldatud, siis aitab see palju tema uut õpetajat koolis ja Kunto (2012) väitel on lapse lasteaiast koolimine sel juhul sujuv.

Varasemad uurimused koolivalmidusest

Koolivalmidust on uuritud nii Eesti kui välismaiste teadlaste poolt. Töö autorile teadaolevalt on uuritud koolivalmiduse järgnevaid aspekte: kognitiivne, füüsiline ja sotsiaalne (Broström, 2002, viidatud Etti, 2011 j; Eimre, 2007; Gökhan & Ramazan, 2011; High, 2008; Kerde, 2010; Neare, 1998; Pandis, 1998; Pandis, 2004; Tulva, 1987;).

Erinevatest uuringutest on selgunud, et vanemad peavad oluliseks laste teadmisi ohutusest (Parts, 2006), akadeemilisi teadmisi (Parts, 2006; Etti, 2011), iseseisvuse aspekti, lugemisoskust ja suhtlemist eakaaslastega (Etti, 2011). Kõige vähemtähtsaks hindasid vanemad koolivalmiduse seisukohalt laste arengus füüsilist aspekti (Parts, 2006), mis on ka mõistetav, sest kui laps ei käi lasteaias, siis kodus ja eelkoolis tegeletakse peamiselt kognitiivsete ja sotsiaalsete oskuste arendamisega (Mõttus, 2010). Sotsiaalsete oskuste arendamist nii kodus kui lasteaias peab oluliseks ka Ladd kaasuuriatega (2006), sest isikutevahelised suhted lubavad ennustada paremat kohanemist koolis.

Koolivalmidus on uurijatele lai ja huvitav teema ning iga uurija leiab oma väikse tahu, millele keskenduda. Kerde (2010) uuris homogeenseid ja liitühmi koolivalmiduse aspektist, tuginedes vanemate ja õpetajate arvamusele ning laste arengunäitajatele. Liitühm toetas vanemate hinnangul lapse arengut kuni viieaastaseks saamiseni, kuid koolivalmiduse seisukohalt hindasid nad homogeenset rühma kõrgemalt. Õpetajad pidasid paremaks seda tüüpi rühmasid, kus nad ise õpetasid. Grosstein (2012) uuris, mis on oluline muukeelse lapse koolivalmiduse saavutamiseks ning leidis, et kõige tähtsam on õpetajate ja vanemate vaheline koostöö. Sama arvamust jagas ka Koiduaru (2014), kuid lisas oma uurimusega lasteaiasisese koostöövõrgustiku olulisuse, kuhu kuulus rühma meeskond, liikumis- ja muusikaõpetaja ning logopeed.

Välismaal on väga palju tehtud koolivalmidusega seotud uuringuid erinevate riskirühmadega. Han, Lee ja Waldfogel (2012) leidsid, et Aasiast tulnud ja lapse arenguks soodsas keskkonnas kasvanud immigrandid said paremaid tulemusi lugemises ja

matemaatikas kui mitte-immigrandid, kes kasvasid ebasoodsas keskkonnas. Chazan-Cohen koos kaasuuriatega (2009) uurisid madala sissetulekuga perede laste koolivalmidust ja vanemate panust nende esimesel viiel eluaastal. Tulemused näitasid, et õpikeskkonna ja vanemate toetus on kõige tugevamalt seotud laste sõnavara ja kirjutamisoskusega, kuid ka emotsioonide reguleerimisega. Janus ja Duku (2007) püüdsid oma tööga uurida tegureid viies ohualas nagu sotsiaalmajanduslik staatus, perekonna struktuur, lapse ja vanema tervis ning vanema osalemine kirjaoskuse arendamisel, mis kõik tekitavad laste koolivalmidusega seoses erinevate gruppide vahel väga suuri lõhesid. Tulemustest selgus, et laste tulemused koolis olid paremad kui pere sissetulek oli suurem, lapsevanemad olid haritumad ja parema tervisega ning peres oli kaks vanemat.

Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Koolieelse lasteasutuse seadusest (2015) tulenevalt on alates 2010. aastast koolieelse lasteasutuse õpetajate kohuseks täita iga koolimineva lapse kohta koolivalmiduskaart, mis annab ülevaate lapse arengust ning kooliküpsusest. Paraku käib suur hulk lapsi lisaks lasteaiale ka eelkoolides (Eimre, 2007). Antud teema uurijal ei õnnestunud leida ühtegi uurimust, mis oleks varasemalt läbiviidud Tartu linna eelkoolides käivate laste lastevanemate eelkooli paneku põhjuste kohta. Tartu linnas on 30 munitsipaallasteaeda, lisaks neile 11 eralasteaeda (Tartu, s.a.), mille kõigi kohustuseks on vastavalt Koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale (2011) tagada 6-7 aastaste laste arengu eeldatavad tulemused ja üldoskused. Sellest tulenevalt soovib töö autor uurida, mis on need põhjused, miks Tartu linna lapsevanemad viivad oma lapsed lisaks lasteaiale veel eelkooli. Eelseisvaks uurimuseks püstitab töö autor järgmised hüpoteesid:

- 1) Lapsevanemate hinnangul panevad nad oma lapsed eelkooli eesmärgiga toetada eelkõige lapse vaimset arengut (Mõttus, 2010; Parts, 2006; Winsler et al., 2008).
- 2) Lapsevanemate hinnangul panevad nad oma lapsed eelkooli, sest pole rahul lasteaias koolivalmiduse tagamiseks tehtava tööga (Eimre, 2007; Mandel, 2012).

Metoodika

Uurimusmeetodi valikul sai määravaks see, et antud teema uurijal ei õnnestunud leida ühtegi uurimust, mis oleks varasemalt läbiviidud Tartu linna eelkoolides käivate laste lastevanemate eelkooli paneku põhjuste kohta. Sellest tulenevalt koguti andmed *survey*-uurimuse peamisel meetodil, ankeedi abil (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2010). Antud

uurimistöö on üks osa Ellen Einaru magistritöö raames läbiviidavast uurimusest. Käesoleva töö autor aitas välja töötada ankeeti, jaotada ja koondada ankeedid osadesse lasteaedadesse ning kõik selle töö analüüsid on teostatud autori poolt.

Käesolevas töös kasutati nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid uurimismeetodeid. Kvantitatiivsele uurimisosale kasutati kõigele lisaks ka korrelatiivset uurimisstrateegiat, sest Cohen, Manion ja Morrison (2005) on välja toonud, et see sobib eriti hästi just haridus- ja sotsiaalteadustes, kuna samaaegselt saab mõõta mitmete muutujate ja nende vahelisi seoseid. Eriti soovitatakse seda uurimisstrateegiat kasutada juhul kui tahetakse uurida teemat, mida on kas vähe või pole üldse mitte uuritud. Selle töö teemat on uuritud erinevates piirkondades, kuid mitte Tartus.

Valim

Kogu uurimistöö valim moodustati eesmärgipärase valimi põhimõttel. Valimisse kuulusid üheksateistkümne Tartu linna lasteaia koolieelikute rühma lapsevanemad. Ankeete jagati laiali 533, tagasi saadi 302 ning analüüsiks sobisid 297 tagastatud ankeeti. Antud bakalaureusetöö uurimuse jaoks oli oluline ainult ankeedi teine osa, mis uuris lapsevanema ootusi ja põhjuseid lapse eelkooli panemisel. 297-st tagastatud ankeedist tegeleti andmeanalüüsis vaid 123-ga, sest nii palju lapsi käis ankeedile vastanud vanemate lastest eelkoolis.

Ankeedile vastas 17 (14% vastajate üldarvust) meest ja 104 (84%) naist ning kaks vanemat jätsid taustandmed kirjutamata. Vastajate keskmine vanus oli 35 aastat (standardhälve=5,00). 60% ehk 72 vastanud lastevanematest omasid kõrgharidust, 37% ehk 45 keskharidust ning 3% ehk 4 olid põhiharidusega. Suurem osa (56%) uurimuses osalenud lastest elasid peres, kus kasvas 2 last. Samas kooliminev laps oli 60% juhtudest esimene (Tabel 1). Laps käis 72% juhtudest selle kooli juures tegutsevas eelkoolis, kuhu kooli laps hiljem panna taheti.

Tabel 1. *Lapse sugu, mitmes kooliminev laps on ja mitme lapselises peres laps kasvab (eelkoolis käivate laste kohta)*

		Mitmes laps läheb kooli				Mitu last peres					Kokku		
		1	2	3	9	1	2	3	4	5	9	(N)	
Lapse sugu	poiss	N	41	24	6	1	13	43	14	1	0	1	72
	tüdruk	N	31	14	4	0	16	25	7	0	1	0	49
	Kokku	(N)	72	38	10	1	29	68	21	1	1	1	121

Mõõtevahend

Andmekogumismeetodina kasutati ankeeti (Lisa 1), mille koostas Ellen Einaru. Käesoleva töö uurija kaasati ankeedi valideerimisse, millesse ta lisas omapoolseid väiteid lapse eelkooli panekuks (nt *Lasteaed ei taga vajalikku füüsilist koolivalmidust*) ja tegi ettepanekuid mõne põhjuse paremaks esitamiseks (nt *Kuna endal pole piisavalt aega/oskusi lapse kooliks ettevalmistamiseks* soovitas antud töö autor teha kaheks erinevaks põhjuseks). Samuti andis töö autor tagasisidet ankeedi esimesele osale, aga kuna see ei ole antud töö kontekstis oluline, siis muudatusi selles siin ei kajastata. Ankeet koosneb kahest suuremast osast: hinnangutest lasteaias tehtavale kooliks ettevalmistustööle ning lapsevanema ootustest ja põhjustest lapse eelkooli panemisel. Kogu ankeedi täitmine võttis aega ligikaudu 20 minutit ning oli vabatahtlik. Cohen'i ja teiste uurijate (2005) soovitusel teavitati küsitletavaid ankeedi alguses, milleks see küsitlus mõeldud on, mida neilt oodatakse ja kuidas on tagatud nende anonüümsus. Ankeedi kasuks otsustati põhjusel, et uurimusega oli kavas haarata palju inimesi ning esitada neile hulk küsimusi. Meetod tundus uurijatele tõhus, sest säästis uurijate aega. Samas oli uurijatel võimalik üsna täpselt ette planeerida ajakava ning tehtavaid kulutusi (Hirsjärvi et al., 2010). Antud bakalaureusetöö uurimus keskendub vaid teisele osale ehk lapsevanema ootustele ja põhjustele lapse eelkooli panemisel.

Ankeet algas avatud küsimusega, milles lapsevanem sai märkida oma kolm ootust eelkoolile. Seejärel oli esitatud 27 väidet, kus vanemad pidid 5-pallilisel Likert-tüüpi skaalal, milles 1 tähendas „ei mõjutanud üldse“ ning 5 „mõjutas väga palju“, märkima, kui võrd antud väide mõjutas vanemat lapse eelkooli panekul. Selle osa lõpus oli vanematel võimalus kirjutada vabas vormis mõni muu eelkooli paneku põhjus, mida uurija ei osanud ise eelnevalt küsida. Ankeedi reliaabluseks oli 0,86 (Cronbach'i alfa).

Ankeedi lõpus sooviti teada saada vastaja ja koolimineva lapse taustaandmeid. Selles osas oli seitse küsimust, millest kolm esimest olid seotud vanemaga (sugu, vanus ja haridus) ning neli viimast oli esitatud laste kohta (mitu last on peres, mitmes ja mis soost laps läheb kooli ja mitu aastat on kooliminev laps käinud lasteaias). Küsitud isikuandmed ei võimalda identifitseerida vastajaid ning uurimuses kasutatakse saadud andmeid ainult üldistatud kujul.

Protseduur

Uurimistööks vajaliku kirjandusega tutvumine algas kevad 2014. Detsember 2014 kuni jaanuar 2015 toimus töö ankeedi väljatöötamine. Uurimistöö valiidsuse suurendamiseks viis Ellen Einaru läbi ühe pilootuuringu jaanuaris 2015, mille tulemusi analüüsidis polnud vaja ankeedis sisulisi muudatusi teha ning seejärel sõlmis veebruaris 2015 Ellen Einaru lasteaedadega kokkulepped küsitluse läbiviimiseks. Käesoleva töö autor ja Ellen Einaru toimetasid veebruaris 2015 ankeedid üheksateistkümnelt Tartu linna lasteaiade juhtkonna kätte. Lasteaed organiseeris ankeedid koolieelikute rühma lapsevanemate kätte ning kogus hiljem ka kokku. Ankeete viies lepiti kokku neile järeletulemise aeg, mis üldiselt oli pooleteise kuni kahe nädala pärast. Viimased ankeedid saadi kätte märtsi alguses 2015. Kõikidel ankeetidel käisid uurijad isiklikult järel. Lasteaiad, kuhu kumbki uurija ankeedid viib, järel käib ning mille andmed sisestab, lepiti kokku järgnevalt, et antud töö autor tegeleb viie lasteaiaga ning Ellen Einaru 14 lasteaiaga. Valiku põhjenduseks oli kummagi lõputöö maht.

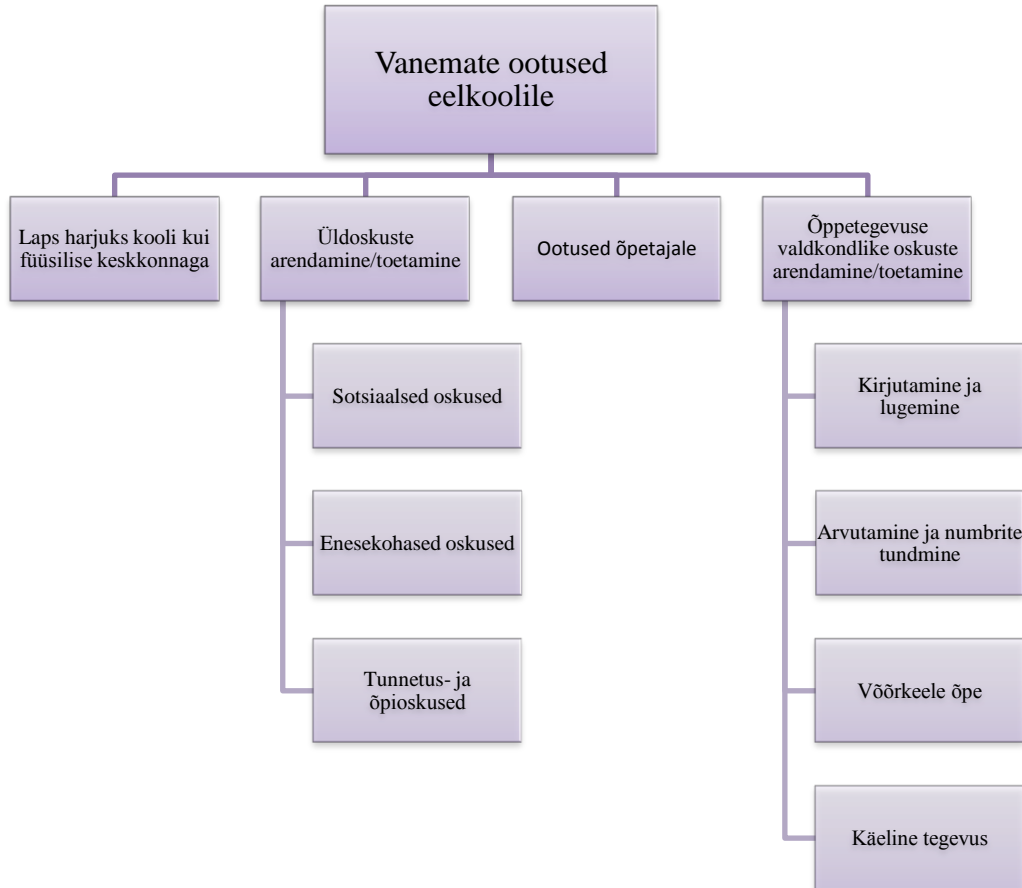
Andmete analüüsimise meetodid

Eelkoolis käivate laste vanematele suunatud ankeet algas avatud vastusega küsimusest, kus lapsevanemal paluti kirjutada kolm ootust eelkoolile, alustades tema jaoks olulisemast. Saadud andmete analüüsis kasutati kvalitatiivse andmetöötluse induktiivset lähenemist, kus andmed struktureeriti sisuliselt. Saadud vastused koondati kindlate valdkondade alla (Kalmus, Masso, & Linno, 2015).

Kõigepealt kanti saadud andmed tabelisse ning seejärel pandi igale ootusele kood. Koodidest moodustasid omakorda alakategooriad, mis muutsid analüüsimise protsessi lihtsamaks. Alakategooriatest moodustati neli põhikategooriat, milleks olid: lapse harjumine kooli kui füüsilise keskkonnaga, üldoskuste arendamine/toetamine, õppetegevuse valdkondlike oskuste arendamine/toetamine ja ootused õpetajale.

Ala- ja põhikategooriate moodustamisel lähtuti saadud vastustest, mis kategoriseeriti osaliselt Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) välja toodud üldoskustest ning 6-7 aastaste laste õppe- ja kasvatustegevuse valdkondlikest eeldatavatest saavutatavatest

eesmärkidest. Vastused, mida polnud võimalik kategoriseerida Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) järgi, nagu ootused õpetajale ja lapse harjumine kooli kui füüsilise keskkonnaga, jäid eraldiseisvaks kategooriaks (Joonis 1).

Joonis 1. Kategooriate jaotus eelkoolis käivate laste vanemate ootustest eelkoolile

Seejärel vaadati, kui paljud vanemad on kirjutanud esimese, teise ja kolmanda ootuse ning millist ootust on kõige enam vanemad nimetanud kõigil kolmel korral.

Kvantitatiivse andmeanalüüsi andmed, milleks olid eelkooli paneku põhjused, kanti parema ülevaate saamiseks MS Exceli 2007 tabelisse, mida oli andmeanalüüsiks hea eksportida statistikaprogrammi. Ankeedi eelkooli paneku põhjuste väidetele antud vastuste töötlemisel kasutas uurimistöö autor statistikapaketti SPSS Statistics 22. Hüpoteeside ja seoste esinemist kontrolliti Spearman'i korrelatsiooni abil, kuna kasutati järjestikaskaalat, kirjeldavat statistikat, Mann-Whitney U-testi ja dispersioonanalüüsi Kruskal-Wallis.

Tulemused

Ootused eelkoolile

Kokku kirjutasid vanemad eelkoolile 275 ootust, millest 193 (ehk 70% vastuste üldarvust) olid seotud laste üldoskuste arendamise ja toetamisega. Seejärel oodati eelkoolilt valdkondlike oskuste arendamist ja toetamist, mida nimetati 55 (21%) korda, kooli kui füüsilise keskkonnaga kohanemist märgiti 19 (7%) korral ja 6 (2%) korda toodi välja ootused õpetajale. Kuna ootusi eelkoolile paluti vanematel märkida alustades nende jaoks olulisemast, siis kõige rohkem tõid (72% juhtudest) vanemad esimese põhjusena välja laste üldoskuste arendamise ja toetamise.

Ootuse (Joonis 1), lapse harjumine kooli kui füüsilise keskkonnaga, alla läksid näiteks järgmised vastused: laps õpib tundma kooli, et laps harjuks koolikeskkonnaga, harjumine koolimaja ja koolikorruga.

Üldoskuste arendamise ja toetamise ootuste alla kategoriseeriti näiteks järgnevad vanemate vastused: laps saaks kohaneda kooli reeglitega ja korruga, õpiks pingi taga rahulikult istuma, sotsiaalne suhtlemine.

Valdkonnaalaste oskuste arendamise ja toetamise kategooriasse pandi näiteks järgmised vanemate vastused: tugevam ettevalmistus kooliks (kirjutamine, arvutamine), arvutamine 10 piires, vajab pisut rohkem tuge õppetöös.

Õpetajale seatud ootustest märgiti ära järgnevad: et õpetajad töötavad pühendumusega ja neile meeldib lapsi õpetada, et õpetajal on vastavad teadmised, innustamine ja motiveerimine õpetamisel, et laps tunneks huvi õppimise vastu.

Eelkooli paneku põhjused

Vanemaid mõjutasid laste eelkooli panekul kõige enam soov, et laps harjuks koolimiljöoga ja koolimajaga, tutvuks reeglite ja tunnikorraldusega, saaks tuge lugemisel, kirjutamisel ja arvutamisel ning tutvuks võimalike klassikaaslastega. Samuti tahtsid vanemad kasutada ära kõiki võimalusi, et lapsel oleks põhjalikum ettevalmistus kooliks. Kõige vähem mõjutasid vanemaid lapse eelkooli panekul arvamus, et lasteaed ei taga lapse füüsilist koolivalmidust, et laps saab käia seal koos sõpradega, eelkooli paneku soovitusel lasteaiast, tuttavatelt, sõpradelt, vanavanematelt ja hirm lapse kehvema kooliks ettevalmistuse ees. Lapsevanemaid mõjutas vähesel määral rahulolematuus lasteaias tehtava kooliks ettevalmistustööga ning soovist panna laps kooli, kus on koolikatsed (nn eliitkooli) (Tabel 2).

Tabel 2. Lapse eelkooli panekul vanemaid mõjutanud põhjuste pingerida nende hinnangul

Väide	M	SD	Keskmine astak
Laps vajab harjumist koolimiljööga - tunnid, vahetunnid, õpetajad, kaaslased, õppimiskogemus	4,45	0,90	22,95
Lapsel on vaja kohaneda koolitunni korraldusega, reeglitega	4,34	0,95	22,60
Tahan pakkuda lapsele kõiki võimalusi kooliks ettevalmistamisel	4,28	1,01	22,65
Laps õpib tundma tulevast kooli (koolimaja, õpetajat vm)	3,74	1,54	19,71
Laps saab tuttavaks uute võimalike koolikaaslastega	3,31	1,50	17,82
Laps vajab tuge kirjutamise osas	3,22	1,43	17,96
Laps vajab tuge lugemise osas	3,14	1,43	17,75
Laps saaks põhjalikuma kooliks ettevalmistuse kui ainult lasteaias käies	3,13	1,47	17,18
Laps vajab tuge arvutamise osas	2,89	1,41	16,26
Laps on püsimatü ning vajab rohkem distsipliiniga harjumist	2,87	1,59	15,76
Laps ise avaldas soovi eelkooli minna	2,50	1,55	13,47
Kuna laps vajab rohkem aega õpitu omandamiseks ja seetõttu vajab ta täiendavat ettevalmistust lisaks lasteaiale (et olla teistega võrdsel tasemel)	2,36	1,45	13,27
Kuna mul/meil endal pole piisavalt aega lapse kooliks ettevalmistamiseks	2,33	1,28	13,33
Kuna mul/meil endal pole piisavalt oskusi lapse kooliks ettevalmistamiseks	2,32	1,30	13,16
Tahame panna lapse kooli, kus eelisjärjekorras võetakse vastu selle kooli eelkoolis käinud lapsi	2,31	1,55	12,65
Lasteaed ei taga vajalikku vaimset koolivalmistust	2,22	1,31	12,50
Paljud lapse lasteaiakaaslased käivad eelkoolis	2,11	1,37	11,80
Lasteaed ei taga vajalikku sotsiaalset koolivalmidust	2,05	1,23	11,61
Laps käib eelkoolis, kuna saab seal käia koos sõbraga	1,90	1,33	10,70
Paljud sõprade/ tuttavate lapsed käivad eelkoolis	1,80	1,10	10,40
Kuna kardan, et minu laps on teistest kehvemini kooliks ette valmistatud (kuna enamik käivad eelkoolis)	1,78	1,07	10,30
Lasteaed ei taga vajalikku füüsilist koolivalmidust	1,74	1,15	9,70
Lasteaiast soovitati laps eelkooli panna	1,66	1,22	9,60
Tahame panna lapse kooli, kus on koolikatsed	1,59	1,11	9,25
Sõbrad/ tuttavad soovitasid lapse eelkooli panna	1,49	0,88	8,75
Kuna ma/me pole rahul lasteaias tehtava ettevalmistustööga	1,48	1,03	8,73
Lapse vanavanemad soovitasid lapse eelkooli panna	1,38	0,98	8,13

Märkus: M= aritmeetiline keskmine viiepallilisel skaalal; SD= standard hälve

Uurimaks, kas laste eelkooli panemisel mõjutas vanemate haridustase põhjuseid erinevalt, teostati Kruskal-Wallise dispersioonanalüüs. Tulemustest selgus, et laste eelkooli panekul mõjutas lapsevanemate haridustase statistiliselt oluliselt erinevalt ($p < 0,05$) 13 põhjuse puhul (Tabel 3).

Tabel 3. *Statistiliselt olulised erinevused laste eelkooli paneku põhjustel vanemate haridustasemest lähtuvalt (N=119, põhiharidusega 4, keskharidusega 45, kõrgharidusega 70)*

		M	SD	K	p
Lasteaed ei taga sotsiaalset koolivalmidust	Põ	1,75	0,96	6,00	0,05
	Ke	2,42	1,36		
	Kõ	1,81	1,09		
Lasteaed ei taga füüsilist koolivalmidust	Põ	2,50	1,29	8,60	0,01
	Ke	2,09	1,31		
	Kõ	1,50	0,99		
Harjumine koolimaja ja õpetajaga	Põ	4,25	0,96	6,96	0,03
	Ke	4,20	1,24		
	Kõ	3,39	1,69		
Tugi lugemisel	Põ	3,50	1,00	6,44	0,04
	Ke	3,57	1,32		
	Kõ	2,87	1,45		
Tugi kirjutamisel	Põ	3,50	1,00	7,95	0,02
	Ke	3,68	1,33		
	Kõ	2,93	1,44		
Tuge arvutamisel	Põ	3,00	1,16	6,40	0,04
	Ke	3,30	1,39		
	Kõ	2,61	1,40		
Tutvumine võimalike koolikaaslastega	Põ	4,50	0,58	12,82	0,00
	Ke	3,87	1,16		
	Kõ	2,86	1,60		
Lasteaiast soovitati laps eelkooli panna	Põ	2,00	2,00	10,62	0,01
	Ke	2,11	1,45		
	Kõ	1,37	0,92		
Lasteaiakaaslased käivad eelkoolis	Põ	4,75	0,50	20,22	0,00
	Ke	2,53	1,47		
	Kõ	1,70	1,09		
Sõprade/tuttavate lapsed käivad eelkoolis	Põ	4,25	0,96	18,31	0,00
	Ke	2,09	1,24		
	Kõ	1,49	0,78		
Vanavanemad soovitasid laps eelkooli panna	Põ	1,75	1,50	6,70	0,04
	Ke	1,59	1,13		
	Kõ	1,23	0,84		
Laps tahetakse panna eelkooliga samasse kooli	Põ	2,75	2,06	9,46	0,01
	Ke	2,84	1,62		
	Kõ	1,93	1,42		
Laps vajab teadmiste omandamiseks rohkem aega	Põ	3,50	0,58	10,41	0,01
	Ke	2,80	1,44		
	Kõ	2,04	1,42		

Märkus: M= aritmeetiline keskmine viiepäällisel skaalal; SD= standard hälve; K= statistik; p= statistiline olulisus; Põ= põhiharidus; Ke= keskharidus; Kõ= kõrgharidus.

Selgitamaks välja, millise haridustasemega vanemad grupi sees erinevust tekitasid, tehti Mann-Whitney U-testid. Tulemustest selgus, et kõige rohkem tekitasid grupi sees statistiliselt oluliselt erinevust ($p < 0,05$) kõrgharidusega vanemad, sest põhi- ja keskharidusega lapsevanemad hindasid põhjuseid, kus vanemate haridustase mõjutas laste eelkooli panemisel vanemaid statistiliselt oluliselt erinevalt, olulisemaks kui kõrgharidusega lapsevanemad. Kui võrreldi põhiharidusega vanema hinnanguid kõrgharidusega vanemate hinnangutega, siis statistiliselt oluliselt erinevalt ($p < 0,05$) mõjutasid laste eelkooli panemisel järgmised põhjused ning need olid olulisemad põhiharidusega lapsevanematele.

- Lasteaed ei taga füüsilist koolivalmidust (keskmine astak põhiharidusega lapsevanemal 55,25 ja kõrgharidusega lapsevanemal 36,49).
- Paljud lapseaiakaaslased käivad eelkoolis (keskmine astak põhiharidusega lapsevanemal 70,75 ja kõrgharidusega lapsevanemal 35,60).
- Paljude sõprade ja tuttavate lapsed käivad eelkoolis (keskmine astak põhiharidusega lapsevanemal 71,00 ja kõrgharidusega 35,59).

Kui võrreldi keskharidusega lapsevanema hinnanguid kõrgharidusega lapsevanema hinnangutega, siis statistiliselt oluliselt erinevalt ($p < 0,05$) mõjutasid laste eelkooli panekut järgmised põhjused, mis kõik olid olulisemad keskharidusega lapsevanematele.

- Lasteaed ei taga sotsiaalset koolivalmidust (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 66,68 ja kõrgharidusega lapsevanemal 52,42).
- Lasteaed ei taga füüsilist koolivalmidust (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 66,21 ja kõrgharidusega lapsevanemal 52,72).
- Laps harjuks tulevase koolimaja ja õpetajaga (keskmine astak keskharidusega lapsevanem 67,36 ja kõrgharidusega lapsevanemal 51,99).
- Laps vajab tuge lugemisel (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 66,98 ja kõrgharidusega lapsevanemal 51,54).
- Laps vajab tuge kirjutamisel (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 68,07 ja kõrgharidusega lapsevanemal 50,86).
- Laps vajab tuge arvutamisel (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 67,03 ja kõrgharidusega lapsevanemal 51,51).
- Laps saab tuttavaks uute võimalike koolikaaslastega (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 70,17 ja kõrgharidusega lapsevanemal 50,18).
- Lastest soovitati laps eelkooli panna (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 68,02 ja kõrgharidusega lapsevanemal 51,56).

- Paljud lasteaiakaaslased käivad eelkoolis (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 69,07 ja kõrgharidusega lapsevanemal 50,89).
- Paljude sõprade ja tuttavate lapsed käivad eelkoolis (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 67,21 ja kõrgharidusega lapsevanemal 52,08).
- Lapse vanavanemad soovitasid laps eelkooli panna (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 63,84 ja kõrgharidusega lapsevanemal 53,51).
- Lapsevanema soov panna laps eelkooliga samasse kooli (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 68,97 ja kõrgharidusega lapsevanemal 50,95).
- Laps vajab uute teadmiste omandamisel rohkem aega (keskmine astak keskharidusega lapsevanemal 67,42 ja kõrgharidusega lapsevanemal 51,03).

Võrdlemaks, kas vanemate ja laste sugu mõjutas lapsevanemaid erinevalt lapse eelkooli panekul, kasutati Mann-Whitney U-testi. Tulemustest selgus, et vanemate soost tulenevalt oli statistiliselt oluline erinevus vaid ühel eelkooli paneku põhjusel, milleks oli, et „*Paljude sõprade/ tuttavate lapsed käivad eelkoolis*“ (U=542,0; p<0,01) ning see põhjus mõjutas isasid rohkem kui emasid (keskmine astak isadel 79,12 ning emadel 56,81). Koolimineva lapse sugu mõjutas vanemaid statistiliselt oluliselt erinevalt kahe põhjuse puhul, milleks olid, et „*Laps on püsimatu ja vajab rohkem distsipliiniga harjumist*“ (U=1598,5; p<0,05), kus põhjus mõjutas vanemaid siis rohkem kui tegemist oli poisslapsena (keskmine astak poiste puhul 65,58 ja tüdrukute puhul 49,98,0) ning „*Kuna laps vajab rohkem aega õpitu omandamiseks ja seetõttu vajab ta täiendavat ettevalmistust lisaks lasteaiale*“ (U=1248,5; p<0,05). Eelnev põhjus mõjutas vanemaid lapse eelkooli panekul rohkem, kui kooliminev laps oli poiss (keskmine astak poiste puhul 65,42 ja tüdrukute puhul 50,56).

Statistiliselt oluliselt erinevalt ei mõjutanud vanemaid laste eelkooli paneku põhjustest see, mitmes laps peres kooli läks ega ka see, mitu last peres kasvas (p>0,05). Eelkooli paneku põhjuste omavahelisi seoseid kontrolliti Spearman'i korrelatsioonitestiga ning tugevas või väga tugevas seoses olid järgnevad põhjused: lasteaed ei taga sotsiaalset ja vaimset koolivalmidust (r=0,78); lasteaed ei taga sotsiaalset ja füüsilist koolivalmidust (r=0,73); lasteaed ei taga vaimset ja füüsilist koolivalmidust (r=0,67); lapse harjutamine koolimiljöös ja reeglite ning tunnikorraldamisega (r=0,68); laps vajab tuge lugemisel ja kirjutamisel (r=0,91); laps vajab tuge lugemisel ja arvutamisel (r=0,77); laps vajab tuge kirjutamisel ja arvutamisel (r=0,80); lasteaiakaaslased ja sõprade/tuttavate lapsed käivad eelkoolis (r=0,69); vanematel pole endal aega ja oskusi lapse kooliks ettevalmistamisel (r=0,72). Seoste tugevuste määramisel lähtuti Cohen'i ja teiste uurijate (2005) pakutud väärtustest, kus 0,2-0,35 näitab

nõrka seost, 0,35-0,65 keskmist seost, 0,65-0,85 tugevat seost ning alates 0,85 väga tugevat seost.

Kirjeldava statistika abil kontrolliti, kui võrd mõjutas laste eelkooli panekut lapsevanemate endi ajapuudus ja oskamatus last kooliks ette valmistada. Tulemustest selgus, et 40% lapsevanemaid ei mõjutanud laste eelkooli panekul eelnimetatud põhjused.

Eelkooli ankeedi lõpus oli vanematel võimalik välja tuua põhjuseid, mida uurijad ei osanud laste eelkooli paneku puhul küsida. Kõigist eelkoolis käivate laste vanematest kirjutas sinna põhjuse seitse (6%). Vanemad tõid põhjustena välja järgmist.

- Eelkool kui vaheldus igapäevasele lasteaiategevusele ning on arendav ja süsteemne.
- Eelkool annab parema ettekujutuse koolist.
- Laps kohaneb uute olukordade ja süsteemidega kaus.
- Eelkool lisab lapsele kindlust ning õpetaja annab tagasisidet, kuidas lapsel läheb.
- Lapse sotsiaalse arengu toetamiseks, vanem vend käis ja noorem tahtis ka minna ning vanema vend kohanes tänu eelkoolile koolis kiiresti.

Arutelu

Käesoleva uurimistöö esimeseks püstitatud hüpoteesiks oli, et lapsevanemate hinnangul panevad nad oma lapsed eelkooli eesmärgiga toetada eelkõige lapse vaimset arengut. Antud hüpotees leidis osaliselt kinnitust. Kui vaadata vanemate poolt antud hinnanguid lapse eelkooli paneku põhjuste kohta, siis tulemused näitavad, et enim mõjutasid neid põhjused nagu koolimiljö, -maja, reeglite, tunnikorraldusega harjumine (keskmised tulemused viiepallilisel skaalal 3,30-4,45). Eelnevad põhjused on pigem seotud lapse üldoskuste, sealjuures sotsiaalsete oskuste arenguga. Soov pakkuda lapsele tuge lugemisel, kirjutamisel, arvutamisel ning pakkuda põhjalikumalt ettevalmistust kooliks, oli vanemate hinnangutel oluline (keskmised hinded viiepallilisel skaalal 2,89-3,22), kuid mitte esmatähtis. Hatcher, Nuner ja Paulsel (2012) Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringust selgus, et vanemad ootavad selgeid indikaatoreid lapse koolivalmidusest. Nende jaoks on näiteks oluline, et laps saavutaks eelkoolis sotsiaalse ja emotsionaalse küpsuse, kirjaoskuse ning tutvaks koolirutiiniga. Samas Parts'i (2006) tehtud uurimistööst selgus, et vaimse koolivalmiduse puudumine on põhjus eelkooli panekuks ning Duncan kaasuurijatega (2007) jõudis samuti järeldusele, et kooli alguseks omandatud oskused lubavad ennustada edasist edu, seda just matemaatika, lugemisoskuse ning tähelepanu osas. Eimre (2007) tehtud uurimistöös ei leidnud hüpotees, et vaimne koolivalmidus mõjutab vanemaid sotsiaalsest rohkem, täielikku kinnitust, kuna ilmnis, et need mõjutavad vanemaid ühtmoodi palju. Mandel'i (2012) läbi

viidud uurimustöös selgus, et vanemad ootavad eelkoolilt enam abi just laste sotsiaalsete oskuste toetamisel. Eelnevast tulenevast võib järeldada, et vanemad väärtustavad järjest rohkem laste sotsiaalset arengut.

Üheks võimalikuks põhjuseks võib olla, et alates 2010. aastast juhib MTÜ Lastekaitse Liit Taani eeskujul projekti „Kiusamisest vaba lasteaed ja kool“. See metoodika toetub neljale põhiväärtusele, milleks on sallivus, austus, hoolivus ja julgus ning programmi kolm peamist sihtgrupp on spetsialistid ehk lasteaia personal, lapsevanemad ja lapsed. Tartu 41-st lasteaiaast on 2015. aastaks liitunud selle programmiga 32 munitsipaal- ja eralasteaeda. Parimate tulemuste saavutamiseks metoodika rakendamisel on oluline, et lastega töötavad spetsialistid kaasaksid metoodilistesse tegevustesse lapsevanemaid ning arutaksid koos läbi metoodika eesmärgid (Kiusamisest vaba ..., s.a.). Seega toimub vanemate koolitamine samuti sotsiaalsete oskuste valguses.

Teiseks hüpoteesiks oli püstitatud, et lapsevanemate hinnangul panevad nad oma lapsed eelkooli, sest pole rahul lasteaia koolivalmiduse tagamiseks tehtava tööga. See hüpotees käesoleva uurimistööga kinnitust ei leidnud, sest lapsevanemaid antud põhjus lapse eelkooli panekul ei mõjutanud. Erinevusi ei esinenud ka siis, kui vaadati lapse kolme arenguaspekti (sotsiaalset, vaimset, füüsilist aspekti) eraldi. Mitte ühelgi juhul lasteaia tehtav töö lapse koolivalmiduse tagamiseks ei mõjutanud vanemaid lapse eelkooli panekul. Järelikult lapsevanemad usaldavad lasteaia koolivalmiduse tagamiseks tehtavat tööd. Nagu Belfield & Garcia (2014) on oma uurimuses välja toonud, ongi laste eelkooli registreerimine tegelikult seotud sellega, kuidas lapsevanem oma lapse arengut hindab. Seega ei peitu põhjus lasteaia koolivalmiduse tagamiseks tehtavas töös, vaid selles, et lapsevanem tahab oma lapsele pakkuda kõiki võimalusi koolis edukalt hakkama saamiseks, võimaldades lapsel koolis käimist harjutada juba eelkoolis. Samas võib üheks võimalikuks põhjuseks olla see, et Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on õpetajale seatud kohustus lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks üks kord õppeaastas viia lapsevanemaga läbi arenguestlust, mille sisu on anda tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitada välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Kuna arenguestluste käigus on lapsevanematel võimalik tutvuda lasteaia tehtava tööga, siis võib see lapsevanematele pakkuda kindlustunnet, et lasteaed teeb lapse koolivalmiduse tagamiseks omalt poolt kõik võimaliku.

Käesoleva töö tulemustest selgus ka see, et isasid mõjutab laste eelkooli panekul emadest rohkem põhjus, et sõprade ja tuttavate lapsed käivad eelkoolis. Kasemaa, Kuurme ja Roots (2013) pakuvad, et üheks põhjuseks võib olla, et varem oli laste kasvatamine emade

ülesandeks ning isad pidid kindlustama pere majandusliku heaolu. Seega emad on kasvanud aastasadu keskkondades, kus nad on seda rolli õppinud ning praktiseerinud. 21. sajandi postmodernistlikus ühiskonnas on traditsioonid ja traditsioonilised arusaamad hakanud murenema ning sellest tulenevalt võivad isad tunda end uues rollis ebakindlalt. Järelikult teadmatus, kuidas on õige käituda, sunnibki neid teisi inimesi jälgima, on need siis sõbrad, tuttavad või lapse lasteaiakaaslased.

Töö tulemused võimaldavad teha järeldusi, et lapsevanemaid mõjutas laste eelkooli panekul kahe põhjuse puhul erinevalt see, kas kooliminev laps on poiss või tüdruk. Poiste vanemaid mõjutas tüdrukute vanematest rohkem põhjused, et laps vajab rohkem distsipliiniga harjumist ning et laps vajab õpitu omandamisel rohkem aega. Toetudes Kuurme, Kasemaa ja Roots (2013) uurimusele, võib järeldada, et antud erinevused on ka mõistetavad, sest tulenevalt anatoomilis-füsioloogilistest erinevustest on tüdrukute kuulmine selektiivsem ning poisid peavad arusaamise nimel rohkem pingutama. Samuti on Veisson (2008) toonud välja, et kõne, mõistmisvõime, verbaalne mälu ja teised keelelised funktsioonid küpsevad tüdrukutel varem. Tuginedes erinevale rahvusvahelisele erialakirjandusele väidavad Kuurme ja teised uurijad (2013), et poisid on lasteaias võrreldes tüdrukutega kirjutamises ja lugemises kaks aastat tagapool ning poiste seas on diagnoositud kolm korda rohkem hüperaktiivsust. Kuna eelkooli panek on seotud sellega, kuidas lapsevanem oma lapse arengut hindab (Belfield & Garcia, 2014), siis võibki vanematel jääda mulje, et nende poisslaps on püsimatu ja vajab harjumist distsipliiniga ning ka õpitu omandamiseks läheb rohkem aega.

Bakalaureusetööst selgus ka see, et vanemate haridustase on laste eelkooli panekul statistiliselt oluline. Eelkõige mõjutasid eelkooli paneku põhjused erinevalt keskharidusega ja kõrgharidusega lapsevanemaid. Samasugusele tulemusele jõudis Mandel (2012) oma uurimistöös, millest selgus, et vanemate haridustase mõjutas neid laste eelkooli panekul erinevalt. Samas Eimre (2007) nentis, et eelkooli panid oma lapsed pigem kõrgema haridustasemega lapsevanemad. Käesolevast tööst ilmnes, et põhi- ja keskharidusega ehk madalama haridustasemega lapsevanematele olid laste eelkooli paneku põhjused, kus lapsevanemaid mõjutas nende haridustase statistiliselt oluliselt erinevalt, olulisemad kui kõrgharidusega lapsevanematele. Hill koos teiste uurijatega (2004) on välja toonud, et madalama haridustasemega lapsevanem võib tunda ebamugavust ning oskamatumust oma lapse aitamisest ja arendamisest. Kuid Kohl, Lengua ja McMahon (2000) on leidnud, et madalama haridustasemega lapsevanem tunneb tegelikult samamoodi huvi oma lapse arengu vastu nagu teeb seda kõrgharidusega lapsevanem. Kuna üldjuhul on lapsevanema sooviks pakkuda oma lapsele parimat tulevikku, võib madalama haridustasemega lapsevanem mõista, et ta ise ei

oska oma last selles piisavalt aidata või õpetada. Seega võib lapsevanem näha olukorrale lahendust selles, et võimaldab oma lapsel viibida erinevates arengukeskkondades. Näiteks paneb vanem oma lapse nii lasteaeda kui ka eelkooli ning lisaks veel mõnda trenni või huviringi. Siinkohal võiks riigi tasandil mõelda, kuidas madalama haridustasemega lapsevanemad suunata edasi õppima või end täiendama. Euroopa Liit on aktiivselt asunud edendama täiskasvanute õppimist ja seadnud oluliseks prioriteediks elukestvas õppes osalemist. Hetkel võib madalama haridustasemega lapsevanemal õpingutes osalemine takerduda materiaalsete võimaluste taha (Saar, Unt, Lindemann, Reiska, & Tamm, 2014). Üldteada on, et madalama haridustasemega tööjõu hõive on ebastabiilsem ning sissetulekud madalamad (Reinhold, 2014). Samas peaks Saare ja teiste uurijate (2014) meelest leidma siiski võimalused, et soodustada madalama haridustasemega inimeste osalemist koolitustel. Siinjuures ongi oluline mõelda elukestva õppe sisukusele ja eesmärkidele ning muuta õpet atraktiivsemaks just madalama haridustasemega inimestele.

Kui antud töös selgus, et lastevanemate endi oskused ja aeg neid lapse eelkooli panekul pigem ei mõjutanud, siis Mandel'i (2012) tehtud uurimistööst selgus, et pea pooltel vastanud vanematest oli laste eelkooli paneku motiiviks just nende endi oskamatus või ajapuudus lapse kooliks ettevalmistamisel. Erinevused antud uurimistöö ja Mandel (2012) tehtud töö vahel esines ka vanemate ootustes eelkoolile. Nimelt Mandel'i (2012) tehtud uurimustöös ootasid pea kõik vastanud vanematest, et eelkoolis oleksid kompetentsed õpetajad, kuid antud töös märgiti ootusi õpetajale vaid mõnel korral. Sedavõrd suured erinevused ootustest eelkoolile, tingis ehk asjaolu, et Mandel'i (2012) tehtud töös olid ankeedis ootused eelkoolile esitatud valikvastustega küsimustena. Käesoleva töö puhul oli lapsevanematele suunatud ankeedis ootused eelkoolile esitatud avatud küsimusena.

Selleks, et laps koolis nõutuga edukalt hakkama saaks, on lapse juures oluline arendada nii kognitiivset, sotsiaalset kui füüsilist aspekti, sest koolivalmiduse uurijad nii Eestis kui välismaal (Broström, 2002, viidatud Etti, 2011 j; Eimre, 2007; Gökhan & Ramazan, 2011; High, 2008; Kerde, 2010; Neare, 1998; Pandis, 1998; Pandis, 2004; Tulva, 1987;) on pidanud koolivalmiduse seisukohalt tähtsaks eeltoodud kolme arenguaspekti. Antud töös selgus samuti, et laste eelkooli paneku põhjustest olid omavahel tugevalt seotud vaimne, sotsiaalne ja füüsiline aspekt. Ka Tropp ja Saat (2008) on seisukohal, et lapse sotsiaalne, füüsiline ja kognitiivne areng on omavahel seotud ning lapse puhul toimubki see õppimise kaudu.

Kokkuvõtteks võib öelda, et lapsevanem paneb oma lapse lisaks lasteaiale eelkooli, sest soovib pakkuda lapsele kõiki võimalusi kooliks ettevalmistamisel, sealhulgas harjumist koolimiljö ja tunni korraldusega. Vanemaid ei mõjutanud laste eelkooli panekul põhjus, et

nad pole rahul lasteaias koolivalmiduse tagamiseks tehtava tööga ega ka põhjus, et laps tahetakse panna koolikatsetega kooli. Ka vanemate ajapuudus ja oskamatus polnud laste eelkooli paneku põhjusteks. Eelkoolilt ootasid vanemad kõige enam laste üldoskuste toetamist ja arendamist, kuigi Eimre (2007) tehtud uurimistöös selgus, et vanemad ootasid eelkoolilt pigem vaimsete oskuste arendamist. Käesoleva töö tulemustest võib järeldada, et vanemad usaldavad lasteaias kooliks ettevalmistamiseks tehtavat tööd, seda nii sotsiaalse, vaimse kui füüsilise arenguaspekti puhul.

Piirangud ja soovitus edaspidiseks uurimiseks

Bakalaureusetöös leidsid mitmeid piiranguid. Töö kitsaskohaks võib pidada suhteliselt väikest valimit ning seda, et antud tulemusi ei saa üldistada Eestile, sest kogu valim oli vaid Tartu linna erinevates lasteaedades käivate laste vanematest moodustatud. Kuigi andmekogumise meetodiks sai teadlikult valitud ankeet, siis edaspidi soovitaksin pigem veebipõhist küsitlust, sest see koormaks uuringus olevaid lasteaedu vähem ning annaks võimaluse kasutada suuremat valimit. Samuti oleks see keskkonnasäästlikum, sest puuduks paberi- ja kütusekulu, kuna ankeete pole vaja välja trükkida ega neid laiali jagada ning hiljem kokku koguda. Samas on veebipõhiste küsitluste vastuste % üsna madal.

Edaspidi võib uurida ainult nende laste vanemate eelkooli paneku põhjused, kelle laps käib eelkoolis, aga ei pruugi käia lasteaias ning küsitlus viiakse läbi eelkoolides. Huvitav oleks tulevikus teha samal teemal ka kvalitatiivne uurimus, näiteks intervjuuna, et uurida miks erinevad põhjused vanemaid üht- või teistmoodi mõjutavad ehk mida vanemad ise antud teemal arvavad ja tunnevad. Kuna Eesti Vabariigi lastekaitse seadusest (2013) tulenevalt on igal lapsel õigus haridusele, mis arendab välja lapse vaimseid võimeid ja kehalisi eeldusi ning kujundab tervikliku isiksuse, siis võib lapse koolivalmiduse asemel uurida ka kooli valmidust lapse õpetamiseks. Samuti võib edaspidises uurimuses võrrelda eelkoolis käinud ja mittekäinud laste akadeemilist hakkamasaamist 1. klassis .

Tänuõnad

Töö autor tänab eelkõige perekonda, sõpru ja töökaaslasi mõistva ja toetava suhtumise eest kogu töö valmimise ajal. Samuti tänab autor kõiki uurimistöös osalenud lapsevanemaid ning Kreete Viira't, kes oli suureks abiks resümees tõlkimisel.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

..... (allkiri)

..... (kuupäev)

Kasutatud kirjandus

- Becker, D. R., McCelland, M. M., Loprinzi, P., & Trost, S. (2014). Physical Activity, Self-Regulation, and Early Academic Achievement in Preschool Children. *Early Education and Development, 25*(1), 56-70.
- Belfield, C., & Garcia, E. (2014). Parental Notions of School Readiness: How Have They Changed and Has Preschool Made a Difference? *The Journal of Educational Research, 107*(2), 138-151.
- Chazan-Cohen, R., Raikes, H., Brooks-Gunn, J., Ayoub, C., Pan, B. A., Kisher, E.E., Roggman, L., & Fuligni, A. S. (2009). Low-Income Children's School Readiness; Parent Contributions Over the First Five Years. *Early Education and Development, 20*(6), 958-977.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2005). *Research Methods in Education (5th edition)*. New York: RoutledgeFalmer.
- Commodari, E. (2013). Preschool teacher attachment, school readiness and risk of learning difficulties. *Early Childhood Research Quarterly, 28*(1), 123-133.
- de Haan, A. K. E., Elbers, E., & Leseman, P. P. M. (2014). Teacher- and Child-Managed Academic Activities in Preschool and Kindergarten and Their Influence on Children's Gains in Emergent Academic Skills. *Journal of Research in Childhood Education, 28*(1), 43-58.
- Duncan, G. J., Dowsett, C. J., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A., Klebanov, P., Pagani, L. S., Feinstein, L., Engel, M., Brooks-Gunn, J., Sexton, H., Duckworth, K., & Japel, C. (2007). School readiness and later achievement. *Developmental Psychology, 43*(6), 1428-1446.
- Eesti Vabariigi lastekaitse seadus* (2013). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/113122013012>.
- Eimre, R. (2007). *Eelkooli roll lapse kooliks ettevalmistamisel Audentese Erakooli lapsevanemate hinnangul*. Publitseerimata kutsemagistritöö. Tartu Ülikool.
- Elliott, A. (2006). *Early Childhood Education: Pathways to quality and equity for all children*. Victoria: ACER (Australian Council for Educational Research) Press.
- Etti, T. (2011). *Lasteaia- ja klassiõpetajate ning lastevanemate ootused laste koolis toimetulekul vajaminevate oskuste suhtes*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Fulton, J. L., & Myers, B. K. (2014). Your Children, My Children. Why not our Children?: Dilemmas in Early Childhood Teacher Education. *Childhood Education, 90*(1), 3-10.
- Ghazi, S. R., Ali, R., Shahzad, S., & Hukambad, H. (2010). Parental involvement

- in Children Academic Motivation. *Asian Social Science*, 6(4), 93-99.
- Goleman, D. (1997). *Emotsionaalne intelligentsus*. Tartu: Greif.
- Graham, G., Holt/Hale, S. A., & Parker, M. (2009). Introduction and Content Overview. Glass, W. R. (Eds.), *Children Moving: a reflective approach to teaching psysical education* (pp. 1-98). New York: The McGraw-Hill Compnies, Inc.
- Grosstein, J. (2012). *Valga lasteaiiaõpetajate arvamus muukeelse lapse keelelise koolivalmiduse saavutamisest ja hindamisest eesti õppekeele rühmas*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Gökhan, K., & Ramazan, A. (2011). Examination of the Effects of the Montessori Method on Preschool Children's Readiness to Primary Education. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 11(4), 2104-2109.
- Han, W.-J., Lee, R., & Waldfogel, J. (2012). School readiness among Children of immigrants in the US: Evidence from a Large National Birth Cohort Study. *Child Youth Serv Rev.*, 34(4), 771-782.
- Haridus- ja Teadusministeerium (s.a.). *Koolivalmidus*. Külastatud aadressil <http://www.hm.ee/index.php?044653>.
- Hatcher, B., Nuner, J., & Paulsel, J. (2012). Kindergarten Readiness and Preschool: Teachers' and Parents' Beliefs within and across Programs. *Early Childhood Reasearch & Practice*, 14(2), 17pp.
- High, P. C. (2008). School readiness. *Pediatrics*, 121(4), 1008-1015.
- Hill, N. E., Castellino, D. R., Lansford, J. E., Nowlin, P., Dodge, K. A., Bates, J. E., & Pettit, G. S. (2004). Parent academic involvement as related to school behaviour, achievement, and aspirations: Demographic variations across adolescence. *Child Development*, 75(5), 1491-1509.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2010). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Kirjastus Medicina.
- Hujala, E. (2004). *Uuenev alusharidus*. Tallinn: AS Kirjastus Ilo.
- Häidkind, P. (2013). Sujuv üleminek kooli. *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele* (lk 42-44). Külastatud aadressil: https://www.hm.ee/sites/default/files/juhendmaterjal_alusharidus.pdf.
- Häidkind, P., & VILLEMS, K. (2013). Hindamine, arengukeskkonna kohandamine ja õppekasvatustegevus. *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele* (lk 35-41). Külastatud aadressil: https://www.hm.ee/sites/default/files/juhendmaterjal_alusharidus.pdf.
- Janus, M., & Duku, E. (2007). The School Entry cap: socioeconomic, Family, and Health

- Factors Associated with Children's School Readiness to Learn. *Early Education and Development*, 18(3), 375-403.
- Kalimulina, E. (s.a.). *Tegevuste integratsioon kui lapsest lähtuva õpikäsituse praktiline rakendamisvõimalus koolieelses lasteasutuses*. Külastatud aadressil http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/www_ut/kogumik_alusharidus.pdf.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>.
- Kasemaa, G., Kuurme, T., & Roots, E.-M. (2013). Naised ja mehed ühiskonnas haridusteadlaste pilgu läbi. Ü.-M. Papp (Toim), *Kas õpilased või poisid ja tüdrukud? Uurimus Eesti õpetajate ja haridustöötajate valmisolekust sootundlikuks õpetamiseks ja kasvatamiseks* (lk 43-58). Külastatud aadressil: http://www.enu.ee/lisa/463_2013_04_kas_opilased_voi_poisid_ja_tudrukud_sisu.pdf.
- Kerde, L. (2010). *Lapse areng ja koolivalmidus vanuseliselt homogeenses ja liitühendas: vanemate ja õpetajate arvamused ja laste arengnäitajad*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Kikas, E. (2004). Koolivalmidus – lapse, koolieelse lasteasutuse, kodu või kooli valmidus? *Koostöö - lapse arengu võti. 6. alushariduse konverentsi ettekannete kogumik*. Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Kikas, E. (2008). Tunnetusprotsesside areng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 19-38). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kikas, E. (2010). Tunnetusprotsessid ja nende arengulised iseärasused. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes* (lk 17-60). Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
- Kiusamisest vaba lasteaed ja kool* (s.a.). Külastatud aadressil <http://kiusamisestvabaks.ee>.
- Kivi, L. (2000). Kodust kui arengukeskkonnast lapse õpivalmiduse kujunemisel. I. Kraav (Toim), *Kodu Eesti ühiskonnas ja kultuuris* (lk 11-16). Tartu: Perekasvatuse Instituut ja Tartu Ülikool.
- Kohl, G. O., Lengua, L. J., & McMahon, R. J. (2000). Parent Involvement in School Conceptualizing Multiple Dimensions and Their Relations with Family and Demographic Risk Factors. *Journal of School Psychology*, 38(6), 501-523.
- Koiduaru, E. (2014). *Õpetajate arvamus muukeelse lapse koolivalmidusest ja keelelisest toetamisest Tartumaa lasteaia näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava* (2011). Külastatud aadressil

- <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>.
- Koolieelse lasteasutuse seadus (2015). Külastatus aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/114032014056>.
- Kreegipuu, K., & Allik, J. (2002). Taju. J. Allik, & M. Rauk (Toim), *Psühholoogia gümnaasiumile* (lk 85-109). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kunto, K. (2012). *Koolivalmiduskaardi vorm ja sisu lasteaias ning esimese klassi õpetaja nägemuses*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Kuurme, T., Kasemaa, G., & Roots, E.-M. (2013). Poiste ja tüdrukute peab-pedagoogika. Ü.-M. Papp (Toim), *Kas õpilased või poisid ja tüdrukud? Uurimus Eesti õpetajate ja haridustöötajate valmisolekust sootundlikuks õpetamiseks ja kasvatamiseks* (lk 59-88). Külastatud aadressil: http://www.enu.ee/lisa/463_2013_04_kas_opilased_voi_poisid_ja_tudrukud_sisu.pdf.
- Kuusik, Ü. (2007). Laste arengu toetamisest sõimerühmas. A. Kons (Toim), *Väikelapse kõne, keele ja tunnetustegevuse areng* (lk 9-26). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Käärrik, E. (1996). *Kooliminev laps ja last vastuvõttev kool*. Publitseerimata lõputöö. Tartu Õpetajate Seminar.
- Ladd, G. W., Herald, S. L., & Kochel, K. P. (2006). School Readiness: Are There Social Prerequisites. *Early Education & Development*, 17(1), 115-150.
- Laere, K. V., Peeters, J., & Vandenbroeck, M. (2012). The Education and Care Divide: the role of the early childhood workforce in 15 European countries. *European Journal of education*, 47(4), 527-541.
- Leppik, P. (2009). *Lapse arendamine algab hällist*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Lindgren, H. C., & Suter, W. N. (1994). *Pedagoogiline psühholoogia koolipraktikas*. Tartu: Greif.
- Luuk, A., & Tulviste, P. (2002). Motiivid ja vajadused. J. Allik, & M. Rauk (Toim), *Psühholoogia gümnaasiumile* (lk. 162-174). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Mandel, B. (2012). *Laste eelkooli paneku motiivid Valga linna lapsevanemate hinnangute näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Martinson, M. (1999). Kujuneva koolivalmiduse sotsiaalse aspekti arvestamine. E. Kulderknup (Koost), *Laps on peagi koolilaps. Koolivalmidusest ja selle kujunemisest* (lk 11-17). Tallinn: Aura Trükk.
- McClelland, M. M., & Morrison, F. J. (2003). The emergence of learning-related social skills in preschool children. *Early Childhood Research Quarterly*, 18(2), 206-224.
- MTÜ Tartu Erihariduse Edendamise Selts (s.a.). *Eelkool*. Külastatud aadressil:

- <http://tera.tartu.ee/tera/eelkool/>.
- Must, T. (2014). *Laste arengu hindamine nelja Lõuna-Eesti maakonna lasteaia näitel*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Mõttus, I. (2010). *Erineva ettevalmistuse saanud 1. klassi õpilaste koolivalmidus klassiõpetajate hinnangul*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Neare, V. (1998). Koolivalmiduse aspektid. E. Kulderknup (Koost), *Lapsest saab koolilaps. Materjale koolivalmisusest ja selle kujunemisest* (lk 5-7). Tallinn: AS Pakett trükikoda.
- Neare, V. (2003). Kodu osa koolivalmiduse kujunemisel. I. Kraav (Toim), *Kodukasvatus ja ühiskond* (lk 53-56). Tartu: Perekasvatuse Instituut.
- Nugin, K. (2008). Laste arengu hindamise põhimõtetest. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 141-143). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Nugin, K. (2009). Lastekultuur. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps peres* (lk 40-45). Tartu: AS Atlex.
- Oja, L. (2008). Kehaline areng ja liikumine. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 223-237). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Pakarinen, E. (2012). *Relations Between Teacher-Child Interaction and Children's Learning and Motivation in Finnish Kindergartens*. Dissertation. University of Jyväskylä.
- Palm, H. (2009). Lasteaias käiva lapse kehaline areng ja pere toetus sellele. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps peres* (lk 91-96). Tartu: AS Atlex.
- Palts, K., & Häidkind, P. (2013). Lapse arengu hindamise dokumenteerimise vormid. *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele* (lk 24-29). Külastatud aadressil:
https://www.hm.ee/sites/default/files/juhendmaterjal_alusharidus.pdf.
- Pandis, M. (1998). 5-7aastase lapse arengu jälgimine. E. Kulderknup (Koost), *Lapsest saab koolilaps. Materjale koolivalmisusest ja selle kujunemisest* (lk 16-21). Tallinn: AS Pakett trükikoda.
- Pandis, M. (2004). Kooli valmidus ja koolivalmidus. E. Sepp (Toim), *Õppe- ja kasvatustööst I kooliastmes* (lk 7-12). Tallinn: Kirjastus Argo.
- Parts, A. (2006). *Lastevanemate arvamused koolivalmidusest ning kodu ja lasteaia osa selle arendamisel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Powell, R. D., Son, S.-H., File, N., & San Juan, R. R. (2010). Parent-school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre-kindergarten. *Journal of School Psychology, 48*(4), 269-292.
- Põdra, M. (2002). Koolivalmidus lapsevanemate arvamustes. A. Kons (Toim), *Koolivalmidus*

- (lk 18-27). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Realo, A. (2002). Emotsioonid. J. Allik, & M. Rauk (Toim), *Psühholoogia gümnaasiumile* (lk 177-189). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Reinhold, M. (2014). *Täiskasvanuhariduse valdkonna statistika põhinäitajad*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/taiskasvanuhariduse_valdkonna_statistika_pohinai_tajad_2014.pdf.
- Resnick, M. (2007). All I Really Need to Know (About Creative Thinking) I Learned (By Studying How Children Learn) in Kindergarten. *Proceedings of the 6th ACM SIGHCI conference on Creativity & Cognition* (pp. 1-6).
- Saar, E., Unt, M., Lindemann, K., Reiska, E., & Tamm, A. (2014). *Oskused ja elukestev õpe: kellelt ja mida on Eestil oskuste parandamiseks õppida? PIAAC uuringu temaatiline aruanne nr 2*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.
- Schull, C. P., & Anderson, E. A. (2008). The effect of home visiting and home safety on children's school readiness. *European Early Childhood Education Research Journal*, 16(3), 313-324.
- Shelli, A. (2005). Assessing School Readiness. *Educational Perspectives*, 38(1), 47-50.
- Smith, P. K., Cowie, H., & Blades, M. (2008). *Laste arengu mõistmine*. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Statistikaamet* (s.a). Külastatud aadressil <http://www.stat.ee/statistika>.
- Suur, S. (2014). *Õpetajate, direktorite ja lastevanemate hinnangud koostööle koolieelses lasteasutuses*. *Publitseerimata dissertatsioon*. Tallinna Ülikool.
- Zhang, X., Sun, L., & Gai, X. (2008). Perceptions of teachers' and parents' regarding school readiness. *Frontiers of Education in China*, 3(3), 460-471.
- Taleb, A., & Fathi, T. (2013). Necessary school readiness skills for kindergarten success according to Jordanian teachers. *Early Child Development & Care*, 183(12), 1878-1890.
- Tartu (s.a). *Koolieelsed lasteasutused*. Külastatud aadressil http://tartu.ee/?lang_id=1&menu_id=8&page_id=976.
- Tartu Raatuse Kool (s.a). *Tartu Raatuse Kooli eelkooli õppekava*. Külastatud aadressil http://raatuse.tartu.ee/images/dokumendid/eelkooli_õppekava_2014-15.pdf.
- Tasane, B. (2009). Elamused ja kogemused juhatavad last aktiivselt õppima. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps peres* (lk 46-57). Tartu: AS Atlex.
- Taylor, C. B., Sallis, J. F., & Needle, R. (1985). The relation of physical activity and exercise to mental health. *Public Health Reports*, 100(2), 195-202.

- Timmons, B. W., Naylor, P.-J., & Pfeiffer K. A. (2007). Physical activity for preschool children – how much and how? *NRC Research Press Web*, 32(2), 122-134.
- Tropp, K., & Mägi, K. (2008). Emotsionaalne ja motivatsiooniline areng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 92-103). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Tropp, K., & Saat, H. (2008). Sotsiaalsete oskuste areng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 53-78). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Tulva, T. (1987). *Koolivalmidus ja selle kujunemine*. Tallinn: Tallinna Pedagoogiline Instituut.
- Tulving, E. (2002). *Mälu*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Türbsal, L. (2004). Õpetaja roll lapsekesksuse põhimõtteid rakendades. E. Sepp (Toim), *Õppe- ja kasvatustööst I kooliastmes* (lk 23-26). Tallinn: Kirjastus Argo.
- Uggur, A. (2011). *Koolieelse lasteasutuse direktori roll koostöökolmnurgas direktor – lapsevanem – õpetaja*. Publitseerimata magistritöö: Tartu Ülikool.
- Umek, L. M., Kranjc, S., Fekonja, U., & Bajc, K. (2008). The effect of preschool on children's school readiness. *Early Child Development & Care*, 178(6), 569-588.
- Veisson, M. (2008). Soolised erinevused. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 173-181). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Veisson, M. (2009). Lapse areng ja seda toetav keskkond. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps peres* (lk 5-29). Tartu: AS Atlex.
- Veisson, M., & Mikser, R. (2013). Alusharidus. R. Mikser (Toim), *Haridusleksikon* (lk 36-42). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Viher, I. (2002). Koolivalmidus ja kohanemine koolis. A. Kons (Toim), *Koolivalmidus. Nõuandeid õpetajalt õpetajale* (lk 5-17). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Õun, T., & Suur, S. (2009). Lasteaia tegevuse ja peredega koostöö alused. K. Henno (Toim), *Lasteaialaps peres* (lk 138-144). Tartu: AS Atlex.
- Welsh, J. A. (2014). *Promoting Young Children's School Readiness: What Parents Can Do*. Külalastatud aadressil <http://www.child-encyclopedia.com/Pages/PDF/WelshANGxp1.pdf>.
- Wildenger, L. K., & McIntyre, L. L. (2011). Family Concerns and Involvement During Kindergarten Transition. *Journal of Child and Family Studies* 20(4), 387-396.
- Winsler, A., Tran, H., Hartman, S. C., Madigan, A. L., Manfra, L., & Bleiker, C. (2008). School readiness gains made by ethnically diverse children in poverty attending center-based childcare and public school pre-kindergarten programs. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(3), 314-329.

Lisa 1. Ankeet lapsevanematele

Lugupeetud lapsevanem!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava üliõpilane ning palun Teie abi oma magistritöö läbiviimisel. Küsimustiku eesmärgiks on välja selgitada Tartu linna koolieelikute vanemate oma lapse eelkooli paneku põhjused, ootused eelkoolile ja hinnangud lasteaias tehtavale kooliks ettevalmistustööle. Vastates järgnevatele küsimustele, aitate välja selgitada lapsevanemate arvamuse eelkoolide kohta. Teie arvamuste põhjal saame täpsemat infot lapsevanemate ootustest laste kooliminekuks vajaliku ettevalmistuse kohta.

Õigeid ja valesid vastuseid pole, palun vastake just nii nagu Teie arvate ja tunnete. Küsimuste juures on toodud ka täpsemad juhised vastamiseks.

Küsimustik on anonüümne, Teie vastuseid ei seostata teie isikuga ja andmeid kasutatakse teadustöös vaid üldistatud kujul. Küsimustiku täitmine võtab aega ligikaudu 20 minutit.

Tänan uuringus osalemise eest!

Ellen Einaru, kontakt XXX

Tartu Ülikooli magistrant

I HINNANG LASTEAIAS TEHTAVALE KOOLIKS ETTEVALMISTUSTÖÖLE

Hinnake alljärgnevate väidete puhul, kui võrd olete rahul selle oskuse/omaduse kujunemiseks just lasteaias tehtava tööga. Kasutage allolevat skaalat ja tehke igas reas ring ümber Teile sobivaimale numbrile.

Pole üldse rahul 1	Pigem ei ole rahul 2	Ei oska öelda 3	Olen pigem rahul 4	Olen täiesti rahul 5
-----------------------	-------------------------	--------------------	-----------------------	-------------------------

1. Palun hinnake, kui võrd olete rahul lasteaias tehtava kooliks ettevalmistustööga alljärgnevate aspektide puhul.

	1	2	3	4	5
1. Laps oskab eakaaslastega suhelda	1	2	3	4	5
2. Laps oskab täiskasvanutega suhelda	1	2	3	4	5
3. Lapsel on lasteaias sõpru	1	2	3	4	5
4. Laps oskab teistega arvestada ja teha koostööd	1	2	3	4	5
5. Laps järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme	1	2	3	4	5
6. Laps hoolib teistest inimestest, osutab abi	1	2	3	4	5
7. Laps saab aru oma-võõras-ühine tähendusest	1	2	3	4	5
8. Laps soovib õppida, omandada teadmisi	1	2	3	4	5
9. Laps kuulab täiskasvanu korraldust ja tegutseb selle järgi	1	2	3	4	5
10. Laps püüab mõista teiste tundeid ning arvestab nendega	1	2	3	4	5
11. Laps julgeb vajadusel abi küsida	1	2	3	4	5
12. Laps tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest	1	2	3	4	5
13. Laps saab hakkama eneseteenindamisega	1	2	3	4	5
14. Laps mõistab põhjus-tagajärg seoseid	1	2	3	4	5
15. Laps oskab jutustada (st jutustamisoskus)	1	2	3	4	5
16. Laps tunneb tähti	1	2	3	4	5
17. Laps oskab lugeda	1	2	3	4	5

18.	Laps oskab liita ja lahutada viie piires	1	2	3	4	5
19.	Laps tunneb kella (täis- ja pooltunde)	1	2	3	4	5
20.	Laps suudab loendada 20-ni	1	2	3	4	5
21.	Laps suudab kirjutada äratuntava lause	1	2	3	4	5
22.	Laps tunneb rahaühikuid	1	2	3	4	5
23.	Laps oskab laulda	1	2	3	4	5
24.	Laps saab aru kuuldust ja reageerib sellele	1	2	3	4	5
25.	Laps saab aru lihtsamatest seostest (enne söömist pesen käed)	1	2	3	4	5
26.	Laps tegutseb sihipäraselt, keskendub tegevusele kuni pool tundi	1	2	3	4	5
27.	Laps viib alustatud tegevuse lõpuni	1	2	3	4	5
28.	Laps suhtub õppimisse positiivselt	1	2	3	4	5
29.	Laps tegutseb uutes olukordades täiskasvanu juhiste järgi	1	2	3	4	5
30.	Laps oskab eristada olulist ebaolulisest	1	2	3	4	5
31.	Laps oskab nimetada esemete üldnimetusi (loomad, sõidukid, lilled)	1	2	3	4	5
32.	Laps oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel (värv, kuju, jne)	1	2	3	4	5
33.	Laps oskab kuulata, koondada tähelepanu ka igavamatele tegevustele	1	2	3	4	5
34.	Laps oskab seostada ja kirjeldada tuttavaid esemeid, nähtusi, omadusi jne	1	2	3	4	5
35.	Laps orienteerub nii ruumis (all, üleval, kõrval) kui ajas (eile, täna, homme)	1	2	3	4	5
36.	Laps järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse järgi	1	2	3	4	5
37.	Laps jutustab tegevustest ja/või saripildi järgi	1	2	3	4	5
38.	Laps on kehaliselt hästi arenenud	1	2	3	4	5
39.	Laps käsitseb õigesti kirjutusvahendeid	1	2	3	4	5
40.	Laps oskab iseseisvalt süüa (kasutades õigesti kahvli, nuga jne)	1	2	3	4	5
41.	Laps oskab iseseisvalt riietuda (sh saab hakkama lukkude, paelte, nõõpidega jne)	1	2	3	4	5
42.	Laps suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel	1	2	3	4	5
43.	Laps tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu	1	2	3	4	5
44.	Laps tegutseb aktiivselt üksi ja grupis	1	2	3	4	5
45.	Laps mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele	1	2	3	4	5
46.	Laps järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid	1	2	3	4	5

2. Millisele lapse arenguvaldkonnale peaks lasteade oma töös pöörama senisest suuremat tähelepanu? Tehke rist sobiva vastuse kasti, palun valige ainult **üks** Teile oluline valdkond.

	Vaimsele
	Füüsilisele
	Sotsiaalsele

3. Kuidas hindate oma lapse lasteaias tehtavat kooliks ettevalmistavat tööd? (palun tehke ring ümber sobiva vastuse numbrile)

- 1) väga hea
- 2) hea
- 3) rahuldav
- 4) halb
- 5) väga halb

Palun põhjendage oma hinnangut.....
.....
.....

4. Soovides tagada lapse hea kooliks ettevalmistuse, palun valige alljärgnevatest sobiv(ad) variant(did) ja tehke rist sobiva vastuse ette kasti – vajadusel võib valida mitu vastust.

	Tegeleme lapsega täiendavalt kodus
	Laps käib tulevase kooli eelkoolis
	Laps käib mõne muu kooli juures toimivas eelkoolis
	Lapsele piisab lasteaias tehtavast ettevalmistustööst
	Laps käib erinevates huviringides, palun täpsustage millistes.....

Muu, palun kirjeldage

.....
.....
.....
.....

Järgmised küsimused on nende laste vanematele, kelle laps käib lisaks lasteaiale ka mõne kooli juures eelkoolis. Kui Teie laps käib ainult lasteaias ja ei käi eelkoolis, siis palun jätkake vastamist ankeedi kolmandas (III) osas (lk5).

II LAPSEVANEMA OOTUSED JA PÕHJUSED LAPSE EELKOOLI PANEMISEL

1. Millised on Teie ootused eelkoolile? Palun tooge välja kolm Teile kõige olulisemat, alustades tähtsaimast.

- 1).....
 2).....
 3).....

Hinnake järgmisi väiteid lapse eelkooli paneku seisukohalt 5-palli süsteemis, kus

Ei mõjutanud üldse	Mõjutas vähesel määral	Mõjutas mõningal määral	Mõjutas üsna palju	Mõjutas väga palju
1	2	3	4	5

2. Palun hinnake, kui võrd järgmised põhjused mõjutasid Teie otsust panna laps lisaks lasteaiale ka eelkooli.

1.	Lasteaed ei taga vajalikku sotsiaalset koolivalmidust	1	2	3	4	5
2.	Lasteaed ei taga vajalikku vaimset koolivalmistust	1	2	3	4	5
3.	Lasteaed ei taga vajalikku füüsilist koolivalmidust	1	2	3	4	5
4.	Laps vajab harjumist koolimiljöoga – tunnid, vahetunnid, õpetajad, kaaslased, õppimiskogemus	1	2	3	4	5
5.	Laps õpib tundma tulevast kooli (koolimaja, õpetajat vm)	1	2	3	4	5
6.	Lapsel on vaja kohaneda koolitunni korraldusega, reeglitega	1	2	3	4	5
7.	Laps on püsimatu ning vajab rohkem distsipliiniga harjumist	1	2	3	4	5
8.	Laps vajab tuge lugemise osas	1	2	3	4	5
9.	Laps vajab tuge kirjutamise osas	1	2	3	4	5
10.	Laps vajab tuge arvutamise osas	1	2	3	4	5
11.	Tahan pakkuda lapsele kõiki võimalusi kooliks ettevalmistamisel	1	2	3	4	5
12.	Laps käib eelkoolis, kuna saab seal käia koos sõbraga	1	2	3	4	5
13.	Laps saab tuttavaks uute võimalike koolikaaslastega	1	2	3	4	5
14.	Lasteaiast soovitati laps eelkooli panna	1	2	3	4	5
15.	Sõbrad/ tuttavad soovitasid lapse eelkooli panna	1	2	3	4	5
16.	Paljud lapse lasteaiakaaslased käivad eelkoolis	1	2	3	4	5
17.	Paljud sõprade/ tuttavate lapsed käivad eelkoolis	1	2	3	4	5
18.	Lapse vanavanemad soovitasid lapse eelkooli panna	1	2	3	4	5
19.	Laps ise avaldas soovi eelkooli minna	1	2	3	4	5
20.	Kuna ma/me pole rahul lasteaias tehtava ettevalmistustööga	1	2	3	4	5
21.	Kuna mul/meil endal pole piisavalt oskusi lapse kooliks ettevalmistamiseks	1	2	3	4	5
22.	Kuna mul/meil endal pole piisavalt aega lapse kooliks ettevalmistamiseks	1	2	3	4	5
23.	Tahame panna lapse kooli, kus eelisjärjekorras võetakse vastu selle kooli eelkoolis käinud lapsi	1	2	3	4	5
24.	Tahame panna lapse kooli, kus on koolikatsed	1	2	3	4	5
25.	Laps saaks põhjalikuma kooliks ettevalmistuse kui ainult lasteaias käies	1	2	3	4	5
26.	Kuna kardan, et minu laps on teistest kehvemini kooliks ette valmistatud (kuna enamik käivad eelkoolis)	1	2	3	4	5
27.	Kuna laps vajab rohkem aega õpitu omandamiseks ja seetõttu vajab ta täiendavat ettevalmistust lisaks lasteaiale (et olla teistega võrdsel tasemel)	1	2	3	4	5

Muud põhjused, palun kirjutage

.....

III TAUSTAKÜSIMUSED

Vastamiseks palun tõmmake sobiva vastusevariandi ees olevale numbrile ring ümber või kirjutage joonele vastus

1. Teie sugu : 1) mees 2) naine

2. Teie vanus _____ aastane (*palun kirjutage*)

3. Teie haridus: 1) põhiharidus
 2) kesk- või keskeriharidus
 3) kõrgharidus

4. Laste arv peres _____ last (*palun kirjutage*)

5. Mitmes laps läheb Teie peres kooli? _____ (*palun kirjutage*)

6. Kooliminev laps on 1) poiss 2) tüdruk

7. Mitu aastat on kooliminev laps käinud lasteaias (*palun lugege käidud aastate hulka ka käesolev õppeaasta*) ? _____ (*palun kirjutage*)

Suur tänu vastamise eest!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elina Jõgi (sünnikuupäev: 17.02.1984),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Lasteaialaste eelkooli paneku põhjused Tartu linna eelkoolides käivate laste vanemate hinnangul, mille juhendaja on Airi Niilo,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 17.05.2015